

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA

OPINTOMATKOJEN MERKITYS OPISKELIJAN AMMATILLISEN KAS- VUN KEHITTÄMISESSÄ

TEKIJÄ Ronja Rytönen

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	
Tutkinto-ohjelma Matkailu- ja ravitsemisalalan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Ronja Rytönen	
Työn nimi Opintomatkojen merkitys opiskelijan ammatillisen kasvun kehittämisessä	
Päiväys 22.11.2022	Sivumäärä/Liitteet 45/6
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu	
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää opintomatkojen merkitys ammattikorkeakoulu matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa eli restonomi tutkinto-ohjelmassa ja erityisesti opintomatkojen merkitys opiskelijan ammatillisen kasvun kehittämisessä. Tavoitteena oli saada entistä selkeämpi kuva opintomatkojen nykyisestä tilanteesta, selvittää opintomatkojen merkitys ja saada tuloksia tukemaan opintomatkojen järjestämisen kannattavuutta. Tavoitteena oli kerätä tuoretta näkemystä opintomatkoista useasta näkökulmasta alan opiskelijoilta ja valtakunnallisesti alan opetuksen edustajilta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin molempia kvalitatiivista ja kvantitatiivista eli laadullista ja määrällistä tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Tämän lisäksi havainnointia käytettiin tukevana menetelmänä. Tutkimusaineisto kerättiin useammasta lähteestä suorittamalla haastattelu ja kyselyt sekä kirjoittajan osallistuvaa havainnointia hyödyntäen. Työn teoreettinen viitekehys koostui oppimista käsittelevästä kirjallisuudesta ja opintomatka-käsitteen teoriasta. Pääosin tarkasteltiin ammattikorkeakoulupedagogiikkaa, erilaisia opetusmenetelmiä ja opintomatkaa opetusmenetelmänä.</p> <p>Tulosten perusteella opintomatkat nähdään äärimäisen tärkeänä osana opintoja ja merkittävässä roolissa opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Opintomatkan tärkein tavoite on uuden oppiminen ja saatava tiedollinen anti. Muita tärkeitä opintomatkalta saatavia lisäarvoja ovat motivointi, verkostoituminen, innostaminen ja sitouttaminen opintoihin. Opintomatkat opetusmenetelmänä tukevat muita käytettyjä opetusmenetelmiä ja vahvistavat ymmärrystä matkailu- ja ravitsemisalasta ja näin kehittävät opiskelijan ammatillista osaamista. Tutkimuksen tulokset ovat hyvin hyödynnettävissä eri oppilaitoksissa suunniteltaessa tulevia opetussuunnitelmia ja arvioidessa opintomatkojen tarpeellisuutta ja niihin panostamiseen entistä tavoitteellisemmin ja määrätietoisemmin.</p>	
Avainsanat opintomatka, oppiminen, osaaminen, asiantuntijuus, matkailu, ammattikorkeakoulu, opetusmenetelmä	

Field of Study Tourism, Catering and Domestic Services	
Degree Programme Degree Programme in Tourism and Hospitality Management	
Author(s) Ronja Rytönen	
Title of Thesis The significance of study tours in the development of a student's professional growth	
Date 22.11.2022	Pages/Appendices 45/6
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>The purpose of this thesis was to find out the importance of study tours in the studies of the university of applied sciences in tourism and hospitality management industry i.e. in the "restonomi" bachelor degree program. This thesis aims to discover especially the importance of study tours contributing to the development of the student's professional growth and gaining professional knowledge. The goal is to get an even clearer picture of the current situation of study tours, find out the importance of study tours and get results to support the profitability of organizing study tours. The goal is to collect an up-to-date view of study tours from several perspectives from students in the field and nationally from the representatives of teaching in the field of tourism and hospitality management.</p> <p>The thesis was carried out by using both qualitative and quantitative research methods. In addition to these methods the author's own observation was also utilized. The research material was collected from several sources by conducting an interview and surveys. The theoretical framework of the thesis consists of the literature on learning and the theory of the concept of study tour. The theoretical framework focused mainly on pedagogy practices used on universities of applied sciences, different teaching methods and using the study tour as a teaching method.</p> <p>Based on the results, study tours are seen as an extremely important part of the studies and play a significant role in the development of students' professional knowledge. The main goal of the study tour is to learn something new and gain knowledge. Other important added values obtained from study tours are motivation, networking, enthusiasm and commitment to the studies. Study tours as a teaching method supports other used teaching methods and strengthens the understanding of the tourism and hospitality management industry and thus develop the student's professional knowledge. The results of the study are very useful and can be used for different educational institutions when planning future curricula and when evaluating the necessity of study tours and investing in them in a more goal-oriented and purposeful way.</p>	
Keywords study tour, learning, expertise, tourism, professional knowledge	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Aiheen valinta ja rajaukset.....	6
1.2	Opinnäytetyön rakenne	7
2	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	8
2.1	Tutkimusmenetelmät.....	8
2.2	Tutkimuskysymykset	8
3	OPINTOMATKA.....	9
3.1	Opintomatkan tavoitteet.....	9
3.2	Opintomatkojen merkitys.....	10
3.3	Kohteen valinta.....	11
4	OPPIMINEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA.....	13
4.1	Ammattikorkeakouluopetuksen tehtävä	15
4.2	Koulutuksen tavoitteena asiantuntijuus	15
4.3	Koulutuksen tavoitteena ammatillinen kasvu.....	16
5	PEDAGOGISET MALLIT JA OPPIMISKÄSITYKSET	17
5.1	Integratiivisen pedagogiikan malli	18
5.2	Kognitiivinen oppiminen	20
5.3	Kokemuksellinen oppiminen.....	20
5.4	Mallioppiminen ja vertaisoppiminen	21
5.5	Biologinen oppiminen	22
5.6	Sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteistoiminnallinen oppiminen	22
5.7	Oppimisen kontekstisidonnaisuus ja siirtovaikutus.....	23
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
6.1	Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmät	25
6.2	Kysely tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä	27
6.3	Haastattelu tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä	27
6.4	Sisällönanalyysi.....	28
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
9	YHTEENVETO.....	38
10	POHDINTA.....	40

LÄHDELUETTELO.....	43
LIITE 1: OPINTOMATKA KYSELY.....	46
LIITE 2: ROVANIEMEN OPINTOMATKA PALAUTEKYSELY	50
LIITE 3: SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU KOULUTUSPÄÄLLIKÖ HAASTATELU	51

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoulut ovat olleet viime vuosien ajan valtavan uudistuksen kohteena ja oppilaitosten tutkinto-ohjelmien kyky vastata työelämän odotuksiin muuttuu nopeaan tahtiin. Tarve tarjota opiskelijoille laadukkaampaa sisältöä ammatillisen osaamisen kehittymiseen kasvaa. Opintomatkat voivat olla tähän yksi toimiva ratkaisu. Organisaatiot, kuten oppilaitokset, investoivat vuosittain paljon aikaa ja rahaa opintomatkojen järjestämiseen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää opintomatkojen merkitys opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Tutkimuksen avulla halutaan kartoittaa opintomatkojen merkitys ja tärkeys matkailu- ja ravitsemisalan opinnoissa. Tämän lisäksi tutkimus kartoittaa millaisia tavoitteita opintomatkalle asetetaan, erityisesti ammatillisen osaamisen kehittymisen opintomatkan tuloksena kiinnostaa kirjoittajaa. On tärkeää, että opintomatkalle asetetut tavoitteet täytetään järjestäjän sekä osallistujan puolelta. Tutkimuksen tulokset ovat hyvin oppilaitosten hyödynnettävissä tulevia opintomattoja suunnitellessa. Tuloksia voidaan hyödyntää tulevissa suunnitelmissa opintomatkojen tarvetta ja nykyistä tilannetta arvioidessa. Tulokset ovat hyödynnettävissä esimerkiksi opetussuunnitelmien sisältöä ja opintomatkojen budjettia suunnitellessa. Tulosten perusteella voidaan suunnitella tulevien opetussuunnitelmien sisältöä ja tarkastella opintomatkojen järjestämisen tarvetta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää opintomatkojen merkitys ammattikorkeakoulu matkailu- ja ravitsemisalan opinnoissa eli restonomi tutkinto-ohjelmassa ja erityisesti opintomatkojen merkitys opiskelijan ammatillisen kasvun kehittämisessä. Tavoitteena on saada entistä selkeämpi kuva opintomatkojen nykyisestä tilanteesta, selvittää opintomatkojen merkitys ja saada tuloksia tukemaan opintomatkojen järjestämisen kannattavuutta, jopa tarpeellisuutta panostaa opintomattoihin määrätietoisemmin ja tavoitteellisemmin. Lisäksi haluttiin kartoittaa matkailu- ja ravitsemisalan opetuksen edustajien asiantunteva näkemys opintomattoista ja niiden merkityksestä. Tavoitteena on kerätä tuoretta näkemystä opintomattoista useasta näkökulmasta alan opiskelijoilta ja valtakunnallisesti alan opetuksen edustajilta.

Aihe on hyvin tärkeä ja ajankohtainen, erityisesti korona ajan jälkeen, kun opiskelijat eivät ole päässeet osallistumaan opintoihin liittyville opintomattoille. Vastaavalla työllä nähtiin myös tarve kartoittaa opintomatkojen järjestämisen nykytilannetta ja selvittää matkailu- ja ravitsemisalan opetuksen edustajien arvokas näkemys opintomatkojen merkityksestä ja vaikutuksista ammatilliseen kehittymiseen. Aiheen kartoitus nähdään tarpeelliseksi, koska aikaisemmat tutkimustulokset aiheesta ovat hyvin vähäiset, eivät ole ajantasaisia eivätkä helposti hyödynnettävissä.

1.1 Aiheen valinta ja rajaukset

Aiheen valinnassa oli monia merkittäviä tekijöitä. Aiheen ideointia lähdettiin lähestymään mielenkiinnonkohteista, joiksi määriteltiin matkailuala ja koulutuksen kehittäminen. Kirjoittaja halusi aiheen liittyvän vahvasti matkailu- ja ravitsemisalaan sekä kuvastavan kirjoittajan omia ammatillisia kiinnostuksen kohteita. Opettajan ehdotuksesta aihe opinnäytetyöhön löytyi läheltä, omasta oppilaitosyhteisöstä ja opintomattoista aiheena muovaantui täydellinen opinnäytetyön aihe. Aihe oli loistava yhdistelmä jo olemassa olevaa pohjatietoutta sekä täysin uusien ilmiöiden tutkimista. Kirjoittajasta on mielenkiintoista selvittää minkälainen käsitys matkailu- ja ravitsemisalan opetuksen edustajilla on

opintomatkoista ja niiden merkityksestä restonomiopiskelijoille. Tämän lisäksi selvitettiin opintomatkoille osallistuneiden opiskelijoiden kokemusten perusteella, miten merkittävässä osassa matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijat itse näkevät opintomatkat ammatillisen osaamisen kehittämisessä.

Kirjoittajan valinta aiheesta pohjautui vahvasti myös aiheeseen liittyvään teoreettiseen viitekehykseen. Perusteellisen pohdinnan jälkeen opinnäytetyölle päätettiin rakentaa vahva pedagogiikkaan keskittyvä teoreettinen viitekehys. Kirjoittaja saisi näin aiheesta eniten hyötyä ja uutta oppia, koska opintomatkojen toteuttavasta puolesta kirjoittajalla oli jo kokemusta.

Tämä on tärkeä aihe, sillä vastaavaa aiempaa tutkimusta ei ole tehty ja tämän perusteellisen kartoituksen jälkeen on mahdollisuus jälleen jatkaa tutkimuksia aiheesta saatujen tulosten pohjalta. Kirjoittaja uskoo, että tuloksilla voi olla todellisia vaikutuksia opetussuunnitelmien muutoksiin ja opintomatkojen priorisointiin osana opintoja.

Rajaukset opinnäytetyön aiheeseen ja tutkimusongelmaan tuli tehdä tarkasti. Teoreettisessa osassa tarkastellaan pedagogisia malleja ja käsitellään opintomatkaa opetusmenetelmänä. Tutkimusosassa kartoitetaan opintomatkojen nykytilanne ja opintomatkoista saatava lisäarvo. Kirjoittajan pohdintaan perustuen työn tietoperustaa ei haluttu luoda liian laajaksi, jotta tämä ei vaikuttaisi työn rajaukseen. Mikäli tietoperustaa olisi lähdetty laajentamaan liian moneen suuntaan kasvaisi riski epärelevantille tiedolle lopputuloksessa.

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö etenee teoriasta siten, että aluksi käydään läpi opintomatkakäsitteen teoriaa. Opintomatkaa kuvataan alussa yleisesti ja sitten käydään läpi opintomatkan merkitystä ja tavoitteita. Tämän jälkeen käydään läpi pedagogisia näkökulmia, erilaisia opetusmenetelmiä, ammattikorkeakoulutehtävää, ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden kehittämistä. Näin saadaan käsitys yleisesti aiheesta. Kirjoittaja käsittelee erilaisia opetusmenetelmiä ja niitä verrataan opintomatkaan opetusmenetelmänä. Tarkoituksena on löytää monipuolisia soveltamismahdollisuuksia opintomatkoihin opetusmenetelmänä.

Teoreettisen osuuden jälkeen käydään läpi tutkimuksen suorittamista, siihen sovellettuja aineistonkeruumenetelmiä ja tiedonkäsittelyä. Tämän jälkeen edetään tutkimustulosten esittelyyn, joista tehdään myös johtopäätökset. Opinnäytetyön loppuksi pohditaan monipuolisesti koko prosessia, omaa ammatillista kasvua sekä jatkotutkimuksien mahdollisuutta.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyö toteutettiin useampaa tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Työssä käytettiin molempia kvalitatiivista ja kvantitatiivista eli laadullista ja määrällistä tutkimusmenetelmää. Tämän lisäksi haavainnointia käytettiin tukevana menetelmänä. Kyseiset tutkimusmenetelmät valittiin käyttöön taatakseen tarvittava monipuolinen tutkimusaineisto.

2.1 Tutkimusmenetelmät

Useampaa tutkimusmenetelmää päätettiin käyttää, koska tutkimusaineistoa tullaan keräämään haastattelulla ja kyselyillä. Laadullisessa eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keräyksessä suositaan ihmisiltä kerättyä tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan realistisia ja todelliseen elämän pohjautuvia ilmiöitä ja etsitään vastauksia kysymyksiin millainen, miten, miksi sekä mitä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään selittämään ja ymmärtämään käsiteltävää ilmiötä syvällisesti. Suoritettu haastattelu tiedonkeruumenetelmänä ja haastattelun tietojen käsittely edustaa laadullista tutkimusmenetelmää. Kysely opintomatkalle osallistuneille opiskelijoille ja matkailu- ja ravitsemisalalan opetuksen edustajille eri ammattikorkeakouluissa edustaa määrällisen eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Osalla kysymyksistä haluttiin selvittää vastauksia kysymyksiin, miten usein, kuinka paljon. Tutkittavat asiat liittyvät lukumääriin ja prosenttiosuuksiin ja näiden lukujen avulla pyritään selvittämään olemassa oleva tilanne. (Heikkilä 2014, 6-8; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 152.)

Eri tutkimusmenetelmien piirteitä ja aineistonkeruumenetelmiä yhdistellään tässä työssä parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Eri menetelmien hyödyntäminen ei ole toisiaan poissulkevaa, vaan nimenomaan toisiaan tukevaa. Eri aineistonkeruumenetelmien hyödyntäminen on myös tarvittavaa tälle työlle, jotta saadaan kerättyä tarpeeksi kattava ja monipuolinen tutkimusaineisto.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmalla vastataan työn syvimpään tarkoitukseen. Tutkimusongelma esitetään kysymysten muodossa, joilla pyritään vastaamaan perimmäiseen tietoon mitä aiheesta halutaan selvittää. Tutkimuskysymystä ja tutkimusongelmaa voidaan tässä yhteydessä käyttää synonyymeinä toisilleen. (Kananen 2011, 21-26.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

1. Miten suuri merkitys opintomatkoilla on opiskelijan ammatilliseen kasvuun?
2. Miten tärkeässä osassa opintomatkat ovat restonomi koulutusohjelmassa?
3. Miten paljon opintomatkoja todellisuudessa järjestetään?
4. Onko opintomatkojen järjestäminen kannattavaa?

Kerätyn tutkimusaineiston perusteella pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin, miten suuri merkitys opintomatkoilla on opiskelijan ammatilliseen kasvuun, miten tärkeässä roolissa opintomatkat ovat restonomi tutkinto-ohjelmassa, onko opintomatkojen järjestäminen kannattavaa sekä selvittää miten paljon opintomatkoja todellisuudessa järjestetään. Tutkimuksen tuloksia voivat hyödyntää

opintomatkan järjestäjät, oppilaitokset tulevissa suunnitelmissa opintomatkojen merkityksestä. Esimerkiksi koulutusohjelman vuosikelloa tai tulevia opintosuunnitelmia laadittaessa.

3 OPINTOMATKA

Opintomatka-käsite on varsin laaja, jota voidaan lähteä soveltamaan varsin monialaisesti eri käyttö-tarkoituksiin niin opetustyössä kuin työelämässä. Tässä opinnäytetyössä opintomatkaa tarkastellaan opiskelijoiden ammatillista oppimista edesauttavana opetusmenetelmänä. Varmasti yksi perinteisin ja käytetyin määritelmä opintomatalle on määritelmä, jonka mukaan opintomatka on matka, jonne henkilö lähtee yhdessä ryhmänä samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten kanssa oppimaan uutta ja kehittämään omaa toimintaansa. Opintomatalla tärkeässä osassa on myös verkostoituminen ja uusien kontaktien luominen alan toimijoiden kanssa. Opintomatkan onnistumisen kannalta on tärkeää, että opintomatka saavuttaa sille asetetut tavoitteet, niin järjestäjän kuin osallistuvien osapuolien taholta. (Saari 2015, 19-20; Linden 2022). Opintomatka-käsite tunnetaan myös termeillä opintoretki, luokkaretki sekä ekskursio (Onki Ontology Service julkaisuaika tuntematon).

Opintomatoilla haetaan opintoihin mielekkyyttä, vaihtelua, innostusta, motivaatiota ja ennen kaikkea uutta tiedollista antia. Opintomatkat tukevat ammattikorkeakoulujen tavoitetta siirtyä opettamisesta oppimiseen. Opiskelijat ovat yleisesti vasta uransa alussa ja tutustuvat alaan parhaiten ”kentällä” eli suorittamalla opintojen aikana harjoittelujaksojen lisäksi työelämävierailuja ja opintomatoja.

Opintomatkan ohjelma kustomoidaan vastaamaan kyseisen opintomatkan tavoitteita. Opintomatkan tavoitteita käsitellään myöhemmin omassa kappaleessaan. Yleisesti opintomatkan ohjelma koostuu kuitenkin yritysvierailuista, luennoista, esittelyistä, aktiviteeteistä ja oheisohjelmasta, jonka tarkoituksena on tutustua alueen toimijoiden tarjoamiin tuotteisiin ja palveluihin. Ennen opintomatkaa osallistujia, tässä tapauksessa opiskelijoita, on hyvä valmistella aiheeseen herättelevällä tehtävällä tai johdattelulla aiheeseen.

3.1 Opintomatkan tavoitteet

Opintomatkan tavoitteet lähdetään asettamaan määrittelemällä mikä on arvokasta sisältöä, jota lähdetään opintomatalla tavoittelemaan. Opintomatkan toteutukselle äärimmäisen tärkeää on tavoitteenmukaisuus. Opintomatalla tulee olla tavoite ja osallistujan eli tässä tapauksessa opiskelijan osaamisen tulee kehittyä. Opintomatalle osallistumisen tulee tuoda jotain lisäarvoa. Lindenin mukaan opintomatkalta saatavat tärkeimmät lisäarvot ovat ryhmäytyminen, motivaatio, tiedollinen anti, opintoihin orientoiva innostava kokemus, vaihtelevuus opetusmenetelmiin ja kaiken edellä mainitun on tarkoitus tukea opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymistä. (Linden 2022.)

Opintomatalle lähtiessä ryhmällä on yhteinen aihe. Aiheen ympärille muodostetaan yleisesti vielä tarkempi teema. Aihe voi olla matkailu -ja ravitsemisala ja teemaksi voitaisiin määrittää esimerkiksi vastuullisuus, johon sitten keskityttäisiin kohteissa ja vierailuilla. Opintomatalle olennaista on myös ryhmä. Ryhmän yhdistävä tekijä on yhteisesti mielenkiintoinen aihe. Näin opintoryhmälle muodostuu yhteinen päämäärä eli tavoite. Opintomatkan perimmäisenä tavoitteena on oppia uutta ja kehittää

toimintaa. Onnistuakseen tulee opintomatalla olla selkeät määritellyt tavoitteet. Tavoitteet tulee määrittää molempia, järjestäviä ja osallistuvia osapuolia miellyttäväksi. On myös tärkeää, että nämä asetetut tavoitteet saavutetaan.

Tärkeimpiä tavoitteita uuden oppimisen lisäksi opintomatalla on verkostoituminen ja motivoituminen. Olennaista ei ole ryhmän jäsenten tunteminen etukäteen vaan nimenomaan heihin tutustumisen yhteisen aiheen kautta. Osallistujat vaihtavat kokemuksia ja käyvät keskusteluita eli suorittavat vertaisoppimista. Opiskelijoiden kannalta opintomatkat ovat tärkeitä ryhmäyttäviä kokemuksia. Opintomatkojen tärkeä tehtävä on myös motivoida opiskelijaa. Tarkoitus on synnyttää innostusta alaa kohtaan ja näin myös sitouttaa opiskelija opintoihin. Opiskelijan aidolla sitoutumisella opintoihin ja alaan on suuri merkitys tasoon, jolla opiskelija on halukas kehittämään omaa ammatillista osaamistaan.

Kuten yritys, joka tähtää kannattavaan toimintaan euromääräisesti, tulee opintomatkan myös tähdätä kannattavuuteen. Muutetaan tässä vertauskuvassa eurojen tilalle uuden tiedon oppiminen ja omaksuminen. Ollakseen kannattava tulee opintomatkan pyrkiä maksimoimaan osallistujien uuden tiedon oppiminen. Jotta tavoitetaan paras mahdollinen lopputulos, tavoitteet tulee asettaa tapauskohtaisesti vastaamaan sen hetkistä ja kyseessä olevan ryhmän tarpeita. Yleensä tavoitteet keskittyvät perehtymään syvällisesti kyseiseen aiheeseen, nykytilanteeseen, trendeihin ja tieto-aidon uudistamiseen.

3.2 Opintomatkojen merkitys

Ammattikorkeakoulujen koulutustehtävä liittyy vahvasti työelämälähtöisyyteen ja elinkeinon ymmärtämiseen. Siksi onkin hyvin perusteltua, että opintoihin tulisi kuulua laajasti erilaisia opiskelijan ammatillista osaamista kehittäviä vierailuja ja opintomatkoja. Opintomatkat avartavat opiskelijoiden ymmärrystä alasta ja alan monipuolisista työtehtävistä. Opintomatkat tarjoavat myös opiskelijoille arvokasta käytännön kokemusta tulevasta alasta. Opintomatkoilla opiskelijat pääsevät ”käytännöllistämään” koulussa oppitunneilla opittuja teorioita ja aiheita. Opintomatkan jälkeen opiskelijat ”teorisoivat käytäntöä” eli käsitteellistävät kokemuksia uusien teorioiden muodostamista varten. Parhaimmillaan opintomatka tarjoaa opiskelijalle innostusta alaa kohtaan ja motivoi sitoutumaan opintoihin.

Opintomatkojen järjestäminen on hyvin vaihtelevaa alakohtaisesti. Opintomatkojen merkitys on hyvin alaan sidonnainen ja on erityisen tärkeää ja perusteltua järjestää opintomatkoja, koska matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoiden ja toimialan harjoittajien tulee omata laaja-alainen ymmärrys alasta, sen toimijoista ja alalla toimiminen edellyttää monipuolisia käytännöntaitoja.

Kuten jokainen meistä, myös opiskelijat kaipaavat välillä vaihtelua ja piristystä opinnoissa jaksamiseen. Opiskelijat itse kokevat opintomatkat motivoivina ja opintoja piristävänä osana.

Näistä opintomatkoista saa kunnan boostauksen itselle, herää taas ihan eri tavalla innostus alasta ja opiskelusta (Opintomatka palautekyselyyn vastaaja 2022).

3.3 Kohteen valinta

Kuten ylempänä mainittiin opintomatikalle yleensä muodostuu jokin teema yhteisen aiheen lisäksi. Opintomatikan yhteinen aihe voisi esimerkiksi olla siis matkailu- ja ravitsemisalalan toimijoihin tutustuminen ja teema voisi olla esimerkiksi vastuullisuus. Yleistä on myös, että lähdetään tutustumaan toisen maantieteellisen alueen toimijoihin. Hyvin yleinen ja mielenkiintoinen tarkasteltava kohde on lähtöalueen ja matkakohteen erot. Erityisesti jos alueilla on huomattavia eroja, voi tästä lähtöalueen ja matkakohteen erojen havainnoinnista muodostua koko opintomatikan tavoite. Esimerkkinä tästä toimii kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden opintomatka, jolla tutustuttiin monipuolisesti matkailu- ja ravitsemisalalan yrityksiin Rovaniemellä, joka edustaa hyvin erilaista matkailualueutta kuin lähtöalue. Opintomatikalle kuten matkalle yleensäkin halutaan lähteä pois tavanomaisesta elinympäristöstä, tässä tapauksessa voi aivan yhtä hyvin tarkoittaa työympäristöä tai opiskeluympäristöä.

Opintomatikan kohteen valinta on myös tärkeä matkan kriteeri. Kohteen valintaan vaikuttavat vetovoimatekijät eli attraktiot. Kohde, johon opintomatikalla mennään, tulee valita tarkoituksenmukaisesti matkan tavoitteet mielessä eikä satunnaisesti. Matkakohteen valintaan vaikuttaa attraktiot eli vetovoimatekijät. Vetovoimatekijät ovat syy miksi johonkin kohteeseen mennään, kilpailukykyisyys tekijät toisiin kohteisiin verrattuna. Vetovoimaisuuden muodostavat tekijät, joita kohdealueella on vierailijalle tarjota. Vetovoimatekijät vaikuttavat matkakohteen valintaan, mutta myös halukkuuteen osallistua opintomatikalle. Matkakohde on maantieteellisesti rajattu alue, jossa vieraillessaan matkailijat odottavat saavansa kokemuksia. Matkakohteen laajuus voi vaihdella. Matkakohde voi olla yksittäinen lokaatio, lomakeskus, matkailualue tai asiakkaan mielen mukaan jopa maa tai maanosa. (Verhelä 2014, 134-135.)

Kohteen valinta tarkoittaa matkakohteen lisäksi opintomatikan sisällön valintaa eli yleisesti eri vetovoimaisten vierailukohteen valintaa. Tässä työssä käsitellään koulun ja työelämän yhteistyötä, koska ammattikorkeakouluopetuksessa korostetaan nykyään entistä enemmän työelämälähtöisyyttä. Opintomatikatkin yleisesti kohdistuvat alan yrityksiin, kuten yllä on mainittu. Näin voidaan edistää tärkeää koulun ja työelämän yhteistyön kehittämistä.

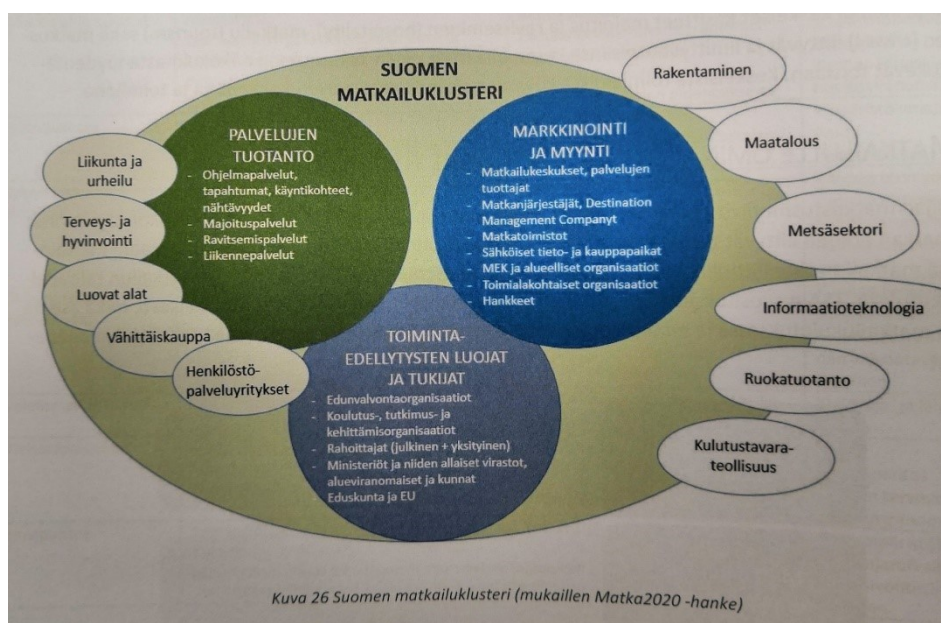
Suomen matkailuklusteri edustaa katsausta koko matkailualueesta. Matka 2020 –hankkeessa kuvattu matkailuklusteri kuvaa matkailuelinkeinoja ja matkailuun sidoksissa olevia toimialoja (kuva 1). Klusteri tarkoittaa yhteistyötä tekevien toimijoiden osaamiskeskittymää, jossa yhteistyötä tekevät yritykset, koululaitokset ja viranomaiset muodostavat yhteistyöryppään. Suomen matkailuklusteri koostuu keskeisistä palveluiden tuotannon toimialoista, niitä tukevista elinkeinon aloista sekä hallinnon, koulutuksen tutkimuksen, kehittämisen ja rahoituksen toimijat. Mukana luonnollisesti myös kilpailevia organisaatioita, mutta kyseessä on silti kaikkia osapuolia hyödyttävä yhteistyö. (Verhelä 2014, 66.)

Matkailu toimii palvelualalla, joten on tärkeää ymmärtää alan laajuus ja monimuotoisuus. Matkailu on merkittävä työllistäjä Suomessa ja ainoa vientiala, joka maksaa arvonlisäveron suomeen (MaRa Ry 2020). Matkailualan moninaisuutta matkailuklusterin avulla voidaan tarkastella paikallisella, kansallisella sekä globaalilla tasolla. Opiskelijoiden tulisi saada opintojen aikana mahdollisuus tutustua kaikkiin elinkeinoon vaikuttaviin tekijöihin mahdollisimman monipuolisesti. Matkailuklusteria voidaan peilata opintomatikojen tavoitteiden määrittämiseen ja erityisesti kohteen valintaan. Opintomat-

koille tulisi pyrkiä valikoimaan mahdollisimman monipuolisesti vierailukohteita pohjautuen koko matkailuklusteriin. Eli edustettuna tulisi olla esimerkiksi majoitus- ja ravitsemispalvelut, ruokaliiketoiminta, myynti ja markkinointi, logistiikka-, kuljetus- ja liikennepalvelut, matkanjärjestäjä toiminta, kokous- ja kongressipalvelut, tapahtumatuotanto sekä aktiviteetti- ja ohjelmalvelut. Kohteiksi tulee valita kohteita, joista kokonaisuutena saadaan näkemys mahdollisimman kattavasti alasta ja sen monipuolisista mahdollisuuksista.

Oli kiva nähdä myös erilaista palvelutuotantoa, eikä vain hotelleja ja ravintoloita (Opintomatka palautekyselyyn vastaaja 2022).

Yleinen toivomus matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoilta onkin, että he haluavat entistä vahvemmin tutustua laajasti erilaisiin työllistymismahdollisuuksiin stereotyyppisten hotelli ja ravintola-alan työtehtävien lisäksi, joihin restonomitutkinto yleisesti yhdistetään kuten yllä oleva kommentti viittaa. Monipuolisiin työtehtäviin ja kohteisiin panostaminen ajaa opiskelijan etua. Tästä saatiin kiitosta opintomatalle osallistuneilta opiskelijoilta.

KUVA 1. Suomen matkailuklusteri (Verhelä 2014)

Pelkkä yritysvalinta ei riitä. Yritysvierailuissa ja -esittelyissä tärkeää huomioida myös vielä tarkemmin niiden aihe ja sisältö. Odotusarvo vierailuilta ja alan ammattilaisilta saatavalle tiedolle on korkea. Esittelijän vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa luo lisäarvoa ja syvempää sisältöä aiheeseen johon opintomatka kokonaisuudessaan tähtää. Tämän kirjoittaja huomasi myös äärimmäisen tärkeäksi ollessaan itse mukana järjestämässä opintomatkaa. Esittelyt on tärkeä rajata toivottuun aihealueeseen, näin maksimoidaan niistä saatava lisäarvo. Esittelijän kanssa voidaan etukäteen keskustella tavoitteista ja ryhmän odotuksista aiheesta eli valmistellaan esittelijä tarvittavilla tiedoilla. Usein tärkeä tieto on esittelyyn osallistuvien opiskelijoiden opintojen vaihe, jotta esittelijä tietää minkä tasoista tietämystä aiheesta odottaa.

4 OPPIMINEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Ammattikorkeakoulut ovat ammattikorkeakoulututkintoon tähtääviä oppilaitoksia. Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto, jonka tavoitteena on antaa valmiudet toimia erilaisissa asiantuntija-, suunnittelu-, ja kehittämistehtävissä. Ammattikorkeakoulusta valmistuneissa tutkintonimikkeissä käytetään perässä lyhennettä AMK, esimerkiksi restonomi (AMK). Ammattikorkeakoulut ovat lähtökohtaisesti käytännönläheisiä toteutustavoiltaan ja opinnot suunnitellaan työelämän tarpeiden mukaan. Opetuksen toteutuksessa pyritään simuloimaan työelämän toimintatapoja ja työympäristöjä (Savander-Ranne, Lindfors, Lankinen & Lintula 2013, 5). Oppiainepohjaisesta opetussuunnitelmasta on siirrytty vahvemmin osaamis- ja oppimistavoitteiseen suunnitteluun. Osaamistavoitteet määritellään vastaamaan työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin, näillä osaamistarpeilla tarkoitetaan ominaisuuksia, joita työelämä edellyttää palkatuilta ammattilaisilta ja asiantuntijoilta. Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulussa järjestetään myös erikoistumiskoulutusta, täydennyskoulutusta ja tutkintojen osia sisältäviä koulutuksia avoimena korkeakouluopetuksena (Ammattikorkeakouluun 2019). Ammattikorkeakoulussa suoritettavissa tutkinnoista, tavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella, valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014 (Opetus- ja kulttuuriministeriö, julkaisuaika tuntematon). (Savander-Ranne ym. 2013, 5-8.)

Ammattikorkeakoulujen opetus on ollut viime vuosina valtavan myllerryksen kohteena ja opetukselta edellytetään jatkuvaa uudistumiskyvykkyyttä. Ammattikorkeakoulupedagogiikka on vahvasti integroitunut työelämään ja sen toimintaympäristöön. Yksilökeskeisestä tekemisestä pyritään siirtymään laaja-alaiseen yhteistyöhön sekä vahvistamaan opetusyhteistyötä. Tämä näkyy siirtymisellä yhteisopettajuuteen sekä tiimityön suuntaan myös opiskelijoiden, opettajien ja toimialan kesken. Tarkoituksena on jakaa osaamista ja kehitystyön tuloksia. (Koski 2021.)

Ammattikorkeakoulussa tavoite on siirtyä opettamisesta oppimiseen, yksittäisistä oppisisällöistä kokonaisuuksiin, laajojen asiakokonaisuuksien hallintaan ja luovaan ongelmanratkaisuun. Teoreettinen osaaminen ja käytännön osaaminen tulee sisällyttää samaan opintokokonaisuuteen. Opettajat ohjaajina tuovat teorian lisäksi oman alansa asiantuntijuuden ja kokemuksen. Eli huomattavan tärkeää ammattikorkeakoulupedagogiikassa on opettajien tuoma ammattitaito ja tietous alasta. Tätä tietoutta pyritään sitten jakamaan parhaalla mahdollisella opiskelijoita hyödyttävällä tavalla. (Tynjälä 2016, 56.)

Opetussuunnitelmassa kuvataan opetuksen sisällöt sekä asetetaan koulutuksen opetukselliset tavoitteet. Ammattikorkeakoulun jokaiselle tutkinto-ohjelmalle laaditaan oma seikkaperäinen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma määrittää kunkin opintojakson sisällön asiakokonaisuuksina, opintojakson tavoitteet, laajuuden opintopisteinä, keston, vaadittavat opintosuoritukset, määrittää opintojakson tuottamisesta vastaavan osapuolen eli vastaavan oppilaitoksen ja vastaavan opettajan, itsenäisen opiskelun ja harjoittelun määrän. Opetussuunnitelma ohjaa ja koordinoi opettajien työtä. Opetussuunnitelma myös yhtenäistää opetuksen suunnittelun. Erityisesti opettajia varten mutta takaa myös opiskelijoille tasalaatuisen sisällön läpi opintojen. Opetussuunnitelma muodostaa perustan

opetustyölle ja näin myös perustan oppilaitoksen arvioinneille ja kehittämistyölle. Opetussuunnitelmien kehittäminen oppimiskokemusten avulla on ensisijaisen tärkeää. Oppimiskokemuksia voidaan mitata systemaattisella opetuksen arvioinnilla. (Auvinen, Hirvonen, Dal Maso, Kallberg & Putkuri 2014, 11, 51-54.)

Matkailu- ja ravitsemisala eli restonomitutkinto

Restonomi on matkailu- ja ravitsemisalan ammattikorkeakoulututkinto. Tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Tutkinnon suorittaneilla on asiantuntemus matkailu-, ravitsemis-, ja talousalasta sekä niihin liittyvistä palveluiden kehittämisestä. Restonomikoulutus antaa valmiudet toimia monipuolisissa tehtävissä palvelualalla. Restonomeja kutsutaankin usein moniosaajiksi. Valmistunut restonomi voi työskennellä esimerkiksi esihenkilö-, markkinointi-, myynti-, tai asiantuntijatehtävissä, yrittäjänä tai erinäisissä kehitystehtävissä ravitsemispalvelu-, elintarvike-, tapahtuma- ja kokouspalvelu- tai matkailualalla. Restonomi tutkinto-ohjelmissa on oppilaitoskohtaisia eroavaisuuksia erilaisine painotuksineen ja valinnaisten kurssien tarjontoineen. Oppilaitoskohtaisia tutkinto-ohjelman suuntautumisvaihtoehtoja on mm. liikkeenjohto, palveluliiketoiminta, majoitus- ja ravintolaliiketoiminta, matkailu ja majoitus- ja ravitsemisala. Jokainen opiskelija myös muokkaa omaa opintopolkuaan ja näin erikoistumistaan pakollisten aineopintojen lisäksi vapaavalinnaisilla opinnoilla sekä harjoittelujaksojen kohteilla. Näillä henkilökohtaisilla valinnoilla opiskelija pääsee itse vaikuttamaan omaan suuntautumiseensa ja urapolkuunsa opintojen edetessä. Restonomi tutkinnossa on tärkeää kehittää asiantuntemusta alasta, käytännön ammattitaitoja ja konkreettisia työelämäntaitoja teorian lisäksi.

Tutkimuksentekohetkellä vuonna 2022 restonomi tutkintoa tarjoaa Suomessa kolmetoista (13) ammattikorkeakoulua. Alla listaus näistä ammattikorkeakouluista:

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki & Porvoo
 Höghskolan på Åland, Maarianhamina
 Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä
 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Kotka & Mikkeli
 Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kajaani
 Karelia-ammattikorkeakoulu, Joensuu
 LAB-ammattikorkeakoulu, Lahti
 Laurea-ammattikorkeakoulu, Espoo
 Lapin ammattikorkeakoulu, Rovaniemi
 Satakunnan ammattikorkeakoulu
 Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopio
 Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Joensuu
 Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere

Näistä restonomitutkintoa tarjoavista ammattikorkeakouluista osallistui kahdeksan (8) tämän opin-
 näytetyön kyselyyn opintomatkoista.

4.1 Ammattikorkeakouluopetuksen tehtävä

Ammattikorkeakoulujen opetustyön tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita työelämän asettamien vaatimusten pohjalta. Opetustyön taustalla on useita tekijöitä, jotka ohjaavat ja jäsentelevät toimintaa. Näitä ovat mm. lainsäädäntö, opetushallinto, opetussuunnitelmat ja oppilaitoskohtainen opetuksen organisointi. Ammattikorkeakoululaki määrittää ammattikorkeakoulun tehtäväksi työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuva korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 1 luku 4 §). Näin voidaan todeta ammattikorkeakoulun yhden tärkeimmän tehtävän olevan opiskelijan ammatillista kasvun tukeminen. Ammattikorkeakoulujen koulutustehtävä liittyy vahvasti työelämälähtöisyyteen ja elinkeinon ymmärtämiseen. Siksi onkin hyvin perusteltua, että opintoihin tulisi kuulua laajasti erilaisia opiskelijan ammatillista kasvua kehittäviä vierailuja ja opintomatkoja. Oppiminen ja opintomatkoista saatava hyöty on hyvin alsidonnaista. Matkailu- ja ravitsemisalalan opinnot sisältävät hyvin paljon käytännönläheisyyttä, erilaisia työtehtäviä, työnkuvia ja työympäristöjä, joita ei voida perinteisessä opetusympäristössä täysin opettaa. Opintomatkojen kohdevierailut ovat paras tapa opiskelijoilla päästä näihin mahdollisuuksiin tutustumaan. Matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa on laaja tarjonta sopivia vierailukohteita ja oppiminen on aidosti mahdollista maksimoida opintomatkoilla valitsemalla oikeat monipuoliset kohteet vastaamaan opintomatkan tavoitteita.

4.2 Koulutuksen tavoitteena asiantuntijuus

Ammattikorkeakoulut perustavat toimintansa työelämän asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin (Opetushallitus, julkaisuaika tuntematon). Ammattitaito ja asiantuntijuus ovat hyvin samankaltaisia tavoitteita. Ammattitaito on koulutuksella ja kokemuksella hankittua valmiutta ja pätevyyttä toimia tietyssä ammatissa. Ammattitaitoon yleisesti vahvasti liitetään myös käytännön osaaminen. Asiantuntijuus eroaa ammattitaidosta siten, ettei asiantuntijuutta rajaa tietty asema tai ammatti vaan aihealue. Yleisesti tämän ajatellaan olevan jonkin tietyn tehtävän tai ammatin erikoisosaamista. Asiantuntija käsite myös yleisesti liitetään vahvasti tietoon. Koulutus tähtää asiantuntijan osaamisvaatimuksissa koulutusohjelmakohtaiseen erityisosaamiseen, yleisiin työelämävalmiuksiin ja moniammatillisen osaamiseen, joten ammattitaidon katsotaan olevan osa asiantuntijuutta. Ammattikorkeakoulujen yksi päätavoitteista on asiantuntijoiden kouluttaminen yhteiskunnan eri sektoreille. (Auvinen ym. 2014, 37-38.)

Asiantuntijalle oleellisinta on hallita oman alansa substanssiosaaminen. Tämän lisäksi asiantuntijuuden edellytyksiksi voidaan katsoa kriittinen ajattelukyky, ongelmanratkaisukyky, hyvät kommunikatio- ja viestintätaidot. Korkeakoulusta valmistuvien asiantuntijoiden tulisi pystyä kriittisesti analysoimaan, hallitsemaan ja johtamaan omaa sekä muiden toimintaa. Heidän tulee ymmärtää monimuotoisen työympäristön edellytykset, kyetä kulttuurienväliseen vuorovaikutteeseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Asiantuntijan tulisi aina pyrkiä toimimaan eettisesti ja kestävästi kehitystä edistämällä. (Tynjälä & Virtanen 2013, 89.)

Korkeatasoisessa asiantuntijuudessa on merkittävässä roolissa tieto ja teoria. Teoriaa pyritään kytkeämään käytännön kokemukseen ja käytännön kokemusta reflektoidaan teoreettisten käsitteiden

avulla. Näin toimiessa ymmärrys syvenee ja taidot kehittyvät. Tämä toteutuu opintomatkoilla erinomaisesti. Ensin asioita käsitellään teoriassa, opintomatalla opiskelijat pääsevät ”käytännöllistämään” opittuja teorioita ja opintomatkan jälkeen käytäntöä ”teorioidaan” jälleen. (Tynjälä 2016 s.56.)

4.3 Koulutuksen tavoitteena ammatillinen kasvu

Oppimisessa on kyse ymmärryksen kasvusta, ei faktojen muistamisesta (Koskinen 2013, 73). Edellä mainittu kuvaa hyvin ammatillista kasvua ammattikorkeakouluopintojen tavoitteena. Tavoitteena on luoda ammatillisen osaamisen prosessi, joka kehittyy läpi opintojen ja jatkuu työelämässä. Ammatillinen osaaminen tarkoittaa koulutuksen ja kokemuksen kautta syntynyttä osaamista, joka liittyy omaan ammattialaan. Ammatillisen osaamisen kehittyminen tarkoittaa ammattitaidon ja asiantuntijuuden kehittymistä alalla vaadittavissa taidoissa. Opiskelijoiden ammatillisen kasvun tukeminen vaatii selkeitä opetussuunnitelmaan laadittuja pedagogisia ratkaisuja ja toimenpiteitä. Kehittymisen tunnusmerkkeinä ovat syvenemän osaamisen esilletuominen, itseohjautuvuuden vahvistuminen ja vaativammista oppimistehtävistä suoriutuminen.

Ammatillinen osaaminen on prosessi, joka kehittyy läpi opintojen. Opiskelija oppii vähitellen hahmottamaan ammattialan suurempia kokonaisuuksia ja hallitsemaan monimuotoisia aihekokonaisuuksia kehittyen kohti asiantuntijuutta. Lähtötilanteessa opiskelijalla ei ole paljon ammattialaan liittyvää osaamista ja tieto-taitoa. Opintojen alkuvaiheessa opiskelija tarvitsee paljon tukea ja ohjausta. Opintojen edetessä opiskelijan ammatillinen osaaminen alkaa kehittyä oppimiskokemuksien, havaintojen tekemisen ja näiden havaintojen tulkitsemisen kautta eli informaatio kehittyy osaamiseksi. Opiskelijalle annetaan enemmän vastuuta ja mahdollisuuksia testata ja soveltaa oppimistaan. Opintojen loppuvaiheessa opiskelija on itseohjautuvainen ja kykeneväinen soveltamaan osaamistaan ongelmatilanteiden ratkaisussa. Valmistuneen tulee omata sellaiset taidot ja kyvyt, joilla hän on kykenevä toimimaan alansa työtehtävissä. Ammatillinen keittyminen ei lopu valmistumiseen vaan kehittyminen jatkuu työelämässä. Tämä sisältää ammatillisen tiedon ja teorian lisäksi hiljaista tietoa työprosesseista ja työyksikön toiminnasta. Vähitellen yksilö siirtyy osaksi kyseisen ammattialan asiantuntijakulttuuria. (Auvinen ym. 2014, 107-111.)

Tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena on ammattikorkeakouluopintoihin liittyvä ammatillisen kasvun kehittyminen työelämälähtöisten vierailuiden ja opintomatkojen avulla. Ammattikorkeakouluopinnoilla on vahva yhteys työelämään oppimisympäristöjen ja erilaisten oppimistehtävien kuten todellisten yritysten toimeksiantojen, tutkimus-, kehitys, ja innovaatiotehtävien muodossa.

Opintomatkoja on niiden tarkoituksensa mukaisesti erilaisia. Esimerkiksi opintojen alussa järjestetään alan tutustumiseen tähtäävä ja aiheeseen herättelevä opintomatka, joka vastaa opiskelijan sen hetkistä ammatillisen osaamisen tasoa. Opintojen edetessä taas järjestetään opintomatka, joka jo haastaa opiskelijan taitoja soveltaa ammattiosaamistaan ja sisältää syvällisempää tutustumista aiheeseen. Opintomatalla tehdään havaintoja ja syvennetään osaamista. Parhaimmillaan aiheet haastavat, herättävät ajatuksia ja kehittävät osaamista.

5 PEDAGOGISET MALLIT JA OPPIMISKÄSITYKSET

Oppimiskäsitys on käsitys tiedon olemuksesta. Oppimiskäsitykseen liittyy pedagogisia näkemyksiä siitä, miten oppiminen tapahtuu ja miten oppimista voidaan parhaiten edistää. Oppimiskäsitykset muuttuvat koko ajan. Oppimiskäsitykset ovat riippuvaisia kunkin aikakauden ajatuksista ja tiedonkäsityksestä. Näin ollen oppimiskäsitykset tulevat jatkossakin muuttumaan. Tämän vuoksi on tärkeää pysyä mukana aallon harjalla ja innovatiivisesti lähestyä oppimista uusista näkökulmista. Oppimiskäsityksiä on lukuisia ja oppimista voitaisiin lähteä lähestymään hyvin laajasti. Tämänpäiväinen oppimiskäsitys on muodostunut läpi aikojen monista eri oppimiskäsityksistä. Oppimiskäsityksiä käsitellessä tehdään usein jako niin sanottuun vanhaan näkemykseen, behaviorismiin, ja uuteen näkemykseen, konstruktivismiin. (Auvinen ym. 2014, 30-32.)

Behavioristinen oppimiskäsitys edustaa vanhaa näkemystä. Behavioristisen oppimiskäsityksen mukaan kaikki käytös, kuten oppiminen tulee pelkistää pienempiin osiin. Oppiminen on behaviorismin mukaan osista koostuva kokonaisuus, joka perustuu ärsyke-reaktio-assosinaatioiden muodostumiseen. Oppija ei välttämättä edes tiedosta oppimista, vaan oppiminen on ärsykesidonnaista. Oppia reagoi ärsykkeeseen, jota seuraa reaktio ja kun tämä reaktio johtaa palautteeseen eli vahvistamiseen, tapahtuu uutta oppimista. Behavioristisen oppimiskäsityksen mukaan lähtökohtaisesti kaikkia ja kaikkea voidaan opettaa, kun löydetään oikea menetelmä. (Rauste-von Wright & Von Wright 1997, 17, 111-112.)

Konstruktivismi oppimiskäsityksenä edustaa uutta näkemystä. Oleellinen idea on, että oppija rakentaa tietopohjan itse pohjautuen aiempaan tietoonsa. Oppija prosessoi vastaanotettua informaatiota jatkuvasti. Tämä prosessointi muuttaa oppijan tietoja, taitoja, käsityksiä ja tunteita. Oppiminen on prosessi, jossa oppija itsenäisesti sekä vuorovaikutuksessa muiden kanssa havainnoi, tulkitsee ja luo omat tietopohjansa kokemuksiin perustuen. Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä taidot kuten ajattelemisen, havaitsemisen ja muistamisen linkittyvät toisiinsa. Konstruktivismi painottaa sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä oppimisessa. (Tynjälä 2000, 61-63.)

Pedagogiset mallit ovat teoriapohjaisia jäsennyksiä opetus- ja oppimistilanteen etenemisestä. Pedagoginen malli ohjaa miten opetus tapahtuu pedagogisen asetelman mukaan. Pedagoginen malli toimii opetuksen suunnittelun raamina ja ne jäsentelivät oppimisprosessin eri vaiheisiin (Alaniska, Hurskainen, Kähkönen, Maikkola, Pihlaja & Tauriainen julkaisuaika tuntematon). Pedagogiset mallit joihin opintomatkaa opetusmenetelmänä voisi hyödyntää olisi lukuisia kuten yhteisöllinen oppiminen, vertaisoppiminen, kokemuksellinen oppiminen, ja integratiivinen malli. Tärkeää ymmärtää, ettei opintomatka yksinään ole kokonainen pedagoginen malli, vaan opintomatkaa voidaan loistavasti hyödyntää opetusmenetelmänä valitun pedagogisen mallin sisällä yhtenä opetus vaiheena. Mitä tahansa pedagogisen mallin ja opetusmenetelmän valintaa ohjaa ensisijaisesti sen hetkiset osaamistavoitteet, joita tukemaan malli ja menetelmät valitaan. Opintomatka järjestetään myös vastamaan johonkin tiettyyn osaamistavoitteeseen oikeassa vaiheessa opintoja.

Tässä luvussa esitellään muutama pedagoginen malli, käsitellään erilaisia opetusmenetelmiä ja tarkastellaan opintomatkaa yhtenä opetusmenetelmänä. Seuraavaksi esitellään malleja, jossa kirjoittajan mielestä voidaan erityisen hyvin hyödyntää opintomatkaa opetusmenetelmänä. Kaikille malleille yhteistä on oppijan aktiivisuus, vuorovaikutus ja yhteistoiminta.

5.1 Integratiivisen pedagogiikan malli

Integratiivisen pedagogiikan ydinajatus on teorian ja käytännön oppiminen samanaikaisesti. Teoriaa pyritään kytkemään käytännön kokemukseen ja käytännön kokemusta reflektoidaan teoreettisten käsitteiden avulla. Näin oppijan ymmärrys syvenee ja taidot kehittyvät. Korkeakoulujen haasteena on varmistaa pedagogisien käytäntöjen ja tutkinnon antamien valmiuksien vastaaminen työelämän vaatimuksiin. Koulutusta ja käytettäviä opetusmenetelmiä on kehittävä työelämässä vaadittavien monipuolisen osaamisen ja asiantuntijuuden takaamiseksi. Yksi malli tähän korkeakoulutuksen haasteeseen vastaamiseen on interaktiivisen pedagogiikan malli. (Tynjälä & Virtanen 2013, 89-90.)

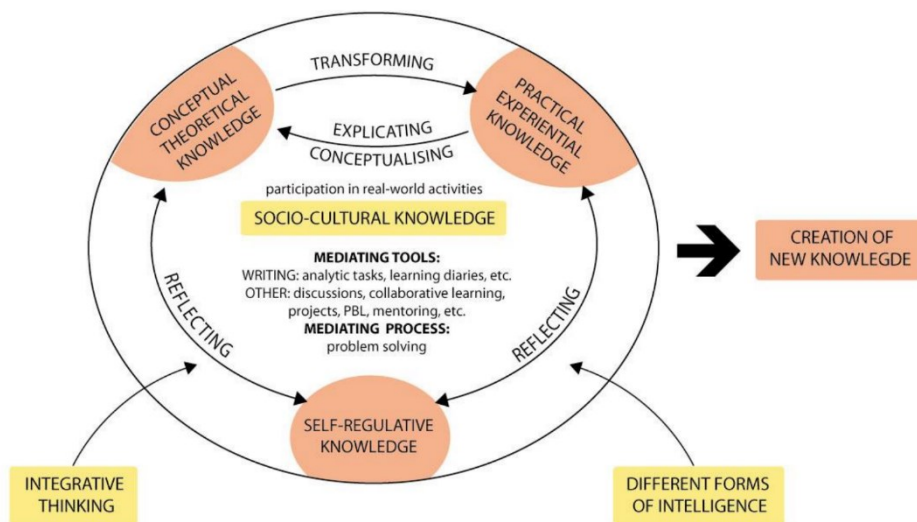
Interaktiivinen pedagogiikka perustuu asiantuntijuuden neljän keskeisen elementin saattaminen yhteen oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Elementit ovat:

- 1) Teoreettinen eli käsitteellinen tieto, joka on luonteeltaan eksplisiittistä eli helposti ilmastavissa olevaa ja yleispätevää.
- 2) Käytännöllinen eli kokemuksellinen tieto, jota saadaan käytännön kokemuksen kautta. Käytännön kokemus jää usein sanattomaksi, hiljaiseksi tiedoksi.
- 3) Itsesäätelytieto, joka on oman toiminnan ja toiminnan johtamiseen liittyvää metakognitiivista eli ja reflektiivistä tietoa ja taitoja, jota kehitetään reflektion kautta.
- 4) Sosiokulttuurinen tieto, joka ei ole luonteeltaan ole persoonallista tietoa, vaan esimerkiksi työyhteisön toimintakäytänteihin sidonnaista tietoa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi työpaikan kirjoittamattomat toimintatavat ja niin kutsutut "sanattomat sopimukset". Tällainen tieto on hyvin paikkasidonnaista eikä vastaavaa tietoa voi siis omaksua muuten kuin aktiivisella osallistumisella toimintakäytäntöihin ja -malleihin. (Tynjälä & Virtanen 2013, 89-91.)

Korkeatasoisessa asiantuntijuudessa nämä edellä mainitut elementit eivät ole irrallisia vaan toisiaan tukevia ja toisiinsa sulautuneita kokonaisuuksia. Integratiivisen pedagogiikan mallin mukaan asiantuntijuutta kehitetään parhaiten opetuksessa ja oppimistilanteissa, joissa onnistutaan kytkemään toisiinsa näitä elementtejä. Mallin mukaisessa opetusympäristössä pyritään käytännöllistämään teoriaa. Teorioita tarkastellaan käytännön valossa ja käytännön kokemuksia teoreettisten mallien ja käsitteiden avulla (Tynjälä & Virtanen 2013, 91). Pyrkimyksenä on siis soveltaa teorioita käytäntöön ja vastaavasti reflektoida, teoretisoida ja käsitteellistää käytännön kokemuksia. Käytännössä tätä voidaan toteuttaa parhaiten ongelmaperusteista oppimista tukevia tehtäviä suorittamalla. Esimerkiksi analyyttiset tehtävät, oppimispäiväkirjat, portfoliot, mentorointi, ryhmäkeskustelut, projektityöskentely ja muut yhteisöllisen oppimisen muodot. Tavoitteena on saada aikaan integratiivisen pedagogiikan ydinprosessi eli ongelmanratkaisu (kuva 2). Mallin mukaan asiantuntijuus kehittyy oman tieteenalan ongelmia käsittelemällä ja ratkaisemalla. Onnistunein ydinprosessi saadaan aikaiseksi aitoihin toimintakäytäntöihin osallistumalla, tämä saavutetaan lisäämällä työelämälähtöisyyttä ja aitoja työ-

elämäyhteyksiä. Kaikkiin oppimistilanteisiin ei ole mahdollista liittää työelämäyhteyttä, mutta niissäkin tilanteissa on hyödyllistä harjoittaa ongelmanratkaisua erilaisten harjoitusten ja tehtävien kautta. (Tynjälä & Virtanen 2013, 91-93).

Interaktiivisessa pedagogiikassa ja sen soveltamisessa opetuksessa välttämätöntä on interaktiivisuus ja vuorovaikutteisuus. Vastaava pedagogiikka edellyttää myös itsenäistä ajattelua ja reflektointia. Onnistuneessa integratiivisessa pedagogiikassa on olennaista vuorottelu vuorovaikutteisen ja itsenäisen työskentelyn välillä. (Tynjälä & Virtanen 2013, 91-92). Korkeakoulu opinnoissa loistava esimerkki tästä on opintoihin kuuluvat harjoittelujaksot. Opiskelija on opinnoissaan tutustunut olennaisiin aihepiireihin ja keskeisiin teoreettisiin käsitteisiin. Opiskelija pääsee soveltamaan käytäntöön teoreettista osaamistaan ja pääsee käsiksi sosiokulttuuriseen tietoon. Harjoittelujakson jälkeen opiskelija reflektoi käytännön kokemuksistaan, kun raportoi kirjallisesti suorituksensa itsenäisessä työssä. Tämän jälkeen palataan hyödyntämään vuorovaikutteisuutta, kun opiskelija käsittelee harjoittelu seminaarissa keräämäänsä käytännön kokemusta ja pääsee jakamaan kokemuksiaan. Opiskelija on käyttänyt teoriaa työympäristössä ja ympyrä sulkeutuu opiskelijan jälleen reflektoidessa ja verratessa käytännön kokemuksiaan teoreettisiin malleihin ja käsitteisiin. Teoriaa ja käytäntöä yhdistämällä opinnoissa, opiskelijat pääsevät parhaalla mahdollisella tavalla kehittämään korkeatasoista interaktiivista ajattelua. (Tynjälä & Virtanen 2013, 94-96.)

KUVA 2. Integratiivisen pedagogiikan malli (Heikkinen, Jokinen, Markkanen & Tynjälä 2012, 69)

Erinomainen integratiivisen mallin opetusmenetelmä on opetusmatkat. Opetuksessa teoriaa ja käytäntöä on mahdollista integroida erinäisten menetelmien kautta kuten kirjoittaminen, keskustelut, mentorointi, projektityöskentely tai aivan yhtä hyvin opintomatka. Opintomatka ovat erinomainen keino tuoda opiskelijoille mahdollisuus jalkautua työelämään ja oppia käytännön taitoja. Opintomatoilla opiskelijoille tarjoutuu tilaisuus suorittaa integratiivisen oppimisen vaiheita ja yhdistämään teoriaa ja käytäntöä.

5.2 Kognitiivinen oppiminen

Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on tietorakenteiden luomista ja uudelleen järjestelyä. Tiedon käsittely on kolmivaiheista: ensin tieto tulee havaintona aistimuistiin, sieltä tieto siirretään lyhytkesto muistiin tiedon käsittelyä varten ja lopuksi tieto siirretään pitkäkestoiseen muistiin. Uusi tieto liitetään jo olemassa olevan tiedon kanssa verkostoksi. Näin muodostetaan laajoja kokonaisuuksia ja tietoa voidaan aina lisätä ja kehittää entisten päälle. (Raustevon Wright & Von Wright 1994, 26.)

Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan tärkeitä apuvälineitä ovat kirjoittaminen ja asian selittämien itselle tai muille. Merkittävä apukeino on kirjoittaminen. Kirjoittaminen auttaa opiskelijaa jäsentämään ajatuksiaan. Ihmisen mieli pystyy käsittelemään vain rajallisen määrän tietoa kerrallaan. Osan ajatuksistaan kirjoittaessaan ylös vapauttaa kapasiteettia lisätiedolle käsiteltäväksi ja mieli pystyy käsittelemään suurempia tietokokonaisuuksia. Ajatusten ylös kirjoittaminen pakottaa täsmentämään ajatukset aiheesta. Toinen apukeino oppimisessa on asian tai ongelman selittäminen itselle tai muille. Asian selittämien auttaa jäsentämään ajatuksia ja sallii opiskelijalle mahdollisuuden huomata tiedoissa olevat mahdolliset aukot tai epäkodat ja sallii opiskelijalle mahdollisuuden kehittää edelleen ajatuksiaan. (Vuorinen 2001, 1-2.)

Sosiaalisella vuorovaikutuksella ja kanssakäymisellä on merkittävä osa kognitiivisessa oppimiskäsitksessä. Opiskelijat edustavat eritasoista osaamista ja omaavat erilaiset tiedot ja kokemukset; tämä rikastuttaa oppimistilannetta. Yhdessä työskentely tuottaa laajempia ajatuksia kuin yksin työskentely. Myös muilta saadut ideat ja välitön palaute rikastuttavat yksilön ideoita ja oppimista. (Raustevon Wright & Von Wright 1994, 26.)

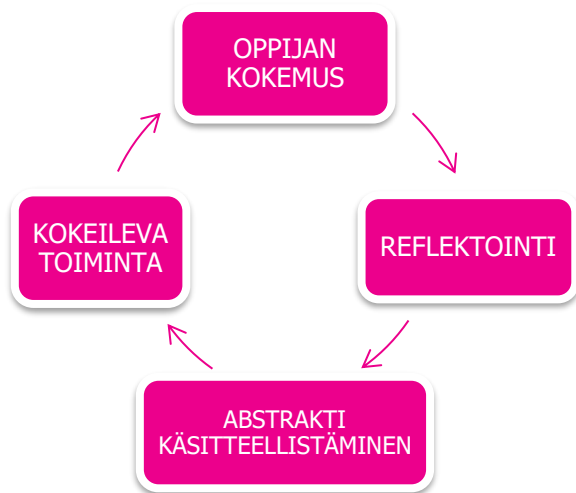
Kognitiivisen oppimisen yhtenä lähestymiskeinona voitaisiin käyttää myös opintomatkoja. Opintomatoilla opiskelija pääsee jo opitun tiedon hyödyntämisen lisäksi rakentamaan aiemman tietonsa päälle uutta liittämällä sen aiempaan tietojen verkostoon. Sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys kognitiivisessa oppimisessa toteutuu myös loistavasti opintomatalla. Opiskelijat pääsevät erilaisilla harjoitteilla yhdessä työstämään aihetta ja osallistumaan vuorovaikutteisiin kohtaamisiin. Esimerkiksi yritysvierailun jälkeinen pieni pohdinta tehtävä ryhmissä on kognitiivista oppimista parhaimmillaan.

5.3 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellinen oppiminen juontaa juurensa humanistisesta psykologiasta, jossa korostuu yksilön ainutlaatuisuus, vapaus ja oppijan ”minän” kasvuun, joka on verrattavissa ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Kokemuksellinen oppiminen perustuu oppijan kokemuksiin ja kyvykkyyteen arvioida omia kokemuksiaan ja oppimistaan sekä pyrkimykseen kehittää osaamistaan. Mallin mukaisessa oppimisessa korostuu teorian ja käytännön yhdistäminen ja pääpaino on oppimisprosessissa.

Kokemuksellisen oppimisen mallin on kehittänyt David. A. Kolb vuonna 1984. Kolbin mukaan oppimisessa on keskeistä oppijan osaamisen kasvun tukeminen. Mallin mukaan toteutuu eri aistikanavien kautta oppiminen. Kokemuksellisen oppimisen mallin mukaan oppiminen nähdään nelivaiheisena syklinä, jossa tietoa syvennetään, käsitellään, tutkitaan ja kokeillaan (kuva 3). Oppiminen alkaa konkreettisella kokemuksella jostain asiasta. Kokemuksen jälkeen tilannetta reflektoidaan. Kokemusten reflektoinnin avulla syvennetään ymmärrystä ja käsitteellistetään opittavaa asiaa. Reflektoinnin

pohjalta pyritään määrittämään teoreettinen tausta tai malli tutkittavalla ilmiöllä. Tämän jälkeen voidaan edetä edellä kehitetyn teorian kokeiluun ja soveltamiseen käytännössä. Opetuksen tulee olla vuorovaikutuksellista, keskustelevaa ja oppijan rooli on varsin aktiivinen. (Alaniska ym. julkaisuaika tuntematon.)

KUVA 3. Kokemuksellisen oppimisen kehän tiivistetyt vaiheet (Rytkönen 2022a)

Opintomatalla opiskelija voi päästä täysin kokemaan yllä esitetyn kokemuksellisen oppimisen vaiheet. Opintomatka tarjoaa opiskelijan oman kokemuksen. Kokemus väistämättä herättää asiasta reflektointia. Kokemuksellinen oppiminen vaatii oppijalta itsenäisyyttä ja itseohjautuvuutta. Oppijalla täytyy olla myös pohjalla jonkin verran osaamista aiheesta, jotta hän osaa hyödyntää kokemuksen reflektoinnin jälkeen osaamistaan ja yhdistää ilmiölle soveltuvaa teoriaa. Kokemuksellisen oppimisen prosessia voidaan edistää opintomatalla pienryhmätehtävillä ja tehtävänannoilla.

5.4 Mallioppiminen ja vertaisoppiminen

Mallioppiminen tarkoittaa oppimista, joka tapahtuu jäljittelyyn tai esimerkin noudattamisen perustuen. Nimensä mukaisesti otetaan siis mallia toiselta osapuolelta ja ympäröivästä ympäristöstä. Oppija tarkkailee, tekee havaintoja ja päätelmiä ja arvioi toisten käyttäytymistä. Oppija ottaa mallia ja jäljittelee hyväksi todettuja toimintatapoja ja käyttäytymistä. Mallioppiminen perustuu Albert Banduran teoriaan, että ihminen oppii havainnoimalla ja jäljittelemällä muita. (Tieteen termipankki 2015; Sabater 2022.)

Vertaisoppiminen eroaa mallioppimisen asetelmasta, korkea auktoriteetti ei ole välttämätön vertaisoppimisessa. Vertaisoppiminen on vuorovaikutusta vertaistensa, oman tasoisten osajien kanssa. Vertaisoppiminen pohjautuu vahvasti keskusteluun, yhteistyöhön ongelmanratkaisussa, kokemusten ja osaamisen jakamiseen. Vertaisoppimisella pyritään pois opettajaohitoisesta opettamisesta, jonka asetelmassa opettaja on aktiivisessa asemassa ja opiskelija passiivisessa asemassa. (Koskinen 2013, 73-75.)

Opintomatkat, erityisesti matkailu- ja ravitsemisala lähtöisesti, edustavat molempien mallien soveltamista toteutuksessa. Kuten aiemmin mainittu ammattikorkeakoulu opinnoissa ei pystytä täysin mallintamaan ja imitoimaan todellisia työelämän tilanteita ja ympäristöjä. Opintomatalla vierailaan

kohteissa, joissa päästään tutustumaan erilaisiin alaa edustaviin yrityksiin ja tavoitteena on tutustua yritysten toimintaan ja oppia uutta alan ammattilaisilta heidän edustamisensa aidoissa työympäristöissä. Opiskelijat tarkkailevat, tekevät havaintoja ja ottavat mallia hyväksi todetuista käytänteistä. Opiskelijat ovat ennakkoon tutustuneet kohteisiin ja yrityksiin, heitä on neuvottu perehtymään aiheeseen ja valmistelemaan kysymyksiä. Itse vierailun aikana harjoitetaan mallioppimista. Vierailun jälkeen opiskelijat keskenään keskustelevat kokemastaan, kuulemastaan ja suorittavat siis vertaisoppimista. Opintomatkoilla opiskelija yhdistää siis molempia mallioppimista ja vertaisoppimista.

5.5 Biologinen oppiminen

Robert N. Leamson lähestyy oppimista biologisesta näkökulmasta. Tämä on mielenkiintoinen teoria erilaisesta oppimiskäsityksestä, jossa opintomatka voisi toimia optimaalisena oppimisen työkaluna. Leamsonin mukaan oppimista tapahtuu, kun aivojen hermosolujen välille syntyy uusia hermoyhteyksiä ärsykkeiden kautta. Nämä hermoyhteydet muuttuvat ja vahvistuvat kun yhteyksiä käytetään riittävän usein. Tätä kyseistä biologista reaktiota on voitu seurata aivojen magneettikuvauksen ja aivo toiminnan aktiivisuuden kuvausten avulla. (Vuorinen 2001, 5; Leamson 2002, 1-3.)

Leamsonin mielestä oppiminen tarkoittaa sitä, että asia sekä ymmärretään että muistetaan. Opiskelija voi muistaa asian ymmärtämättä asian sisältöä ja merkitystä. Tai toisaalta opiskelija voi ymmärtää opiskeltavan asian, mutta ei pysty myöhemmin sitä enää muistamaan. Eli vasta kun molemmat tekijät toimivat yhdessä, asian ymmärtäminen ja muistaminen, on tapahtunut oppimista. Muuten on kyse irrallisista ilmiöistä, joita ei voida katsoa kokonaisvaltaiseksi oppimiseksi. Uusi opeteltava asia synnyttää ärsykkeen, ärsyke synnyttää uusia hermoyhteyksiä, pysyvän muistijäljen saavuttaminen edellyttää tämän uuden hermoyhteyden vakiinnuttamista riittävällä toiston määrällä. (Leamson 2002, 1-3.)

Leamsonin biologisen oppimisen teorian mukaan opiskelija voi siis oppia tietoa ulkoa, mutta ei muistaa aihetta tai opiskelija voi opetella tietoa ulkoa ymmärtämättä aihetta todella. Tarvitaan vahva muistijälki vahvistamaan näitä kahta ilmiötä, muistamista ja ymmärtämistä. Tämän vahvan muistijäljen synnyttävä ilmiö voisi olla opintomatka. Opintomatalla opiskelijat pääsevät hyödyntämään oppimaansa erilaisissa ympäristöissä työelämälähtöisten esimerkkien kautta. Tämä helpottaa hahmottamaan teorian toteutumista käytännössä ja syventää ymmärrystä käsiteltävästä ilmiöstä. Tämän jälkeen opiskelija ymmärtää ja osaa soveltaa opittua asiaa.

5.6 Sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteistoiminnallinen oppiminen

Sosiaalinen vuorovaikutus on hyvin tärkeää oppimisprosessissa. Sosiaalisen vuorovaikutuksen avulla yksilöt yhdessä tukevat toistensa oppimista. Oppijat voivat ulkoistaa ajatuksiaan ja reflektoida muiden kanssa. Sosiaalista vuorovaikutusta on pyritty kehittämään korkeakouluissa erilaisten yhteistoiminnallisten opiskelumenetelmien ja –muotojen avulla. Sosiaalinen vuorovaikutus lisää yhteenkuuluvuutta ryhmään ja monipuolistaa opiskelumallien käyttöä. (Tynjälä 2000, 65.)

Ammattikorkeakouluopetuksessa on yleistynyt yksilön sijaan yhteisöt ja erilaisten ryhmätyömenetelmien hyödyntäminen. Yhteistoiminnallinen oppiminen tähtää toimintaan, jossa oppiminen tapahtuu

pienryhmissä. Ryhmissä työskennellessään opiskelijat ottavat vastuuta omasta ja toistensa oppimisesta sekä omaksuvat sisällöllisen opin lisäksi ryhmätyövalmiuksia ja erilaisia oppimisstrategioita. (Öystilä 2001, 32-33.)

Työelämässä ollaan siirtymässä lisääntyvässä määrin työskentelytapoihin, joissa korostuu yhteistoiminnallisuus. Suosittuja työskentelymenetelmiä ovat projektityöskentely- ja tiimityöskentelymenetelmät. Tämän takia on erityisen tärkeää, että opiskelijoita valmistellaan työelämään ja korkeakouluissa käytetään sellaisia opetusmenetelmiä, jotka kehittävät sosiaalisia taitoja, viestintätaitoja, ihmissuhdetaitoja ja ryhmätyöskentelytaitoja. Yhteistoiminnallisen opetuksen menetelmiä ovat ryhmätyöt, projektit, seminaarit, paneelikeskustelut, vierailut ja opintomatkat. Nämä menetelmät ovat vuorovaikutteisia ja soveltuvat uuden aiheen orientoimiseen ja opitun aiheen syventämiseen, systematisointiin eli ja arvioimiseen.

5.7 Oppimisen kontekstisidonnaisuus ja siirtovaikutus

Nykyään entistä vahvemmin korostetaan oppimisprosessin tilannesidonnaisuutta. Oppiminen on kontekstisidonnaista eli se on sidoksissa siihen ympäristöön, vallitsevaan tilanteeseen, olosuhteisiin ja jopa laajemmin kulttuuriin, jossa oppiminen tapahtuu. Eli oppimisessa painotetaan oppimisympäristön merkitystä. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tilaa, paikkaa, yhteisöä ja toimintakäytäntöjä, joissa oppiminen tapahtuu. Oppimisympäristö käsittää sosiaalisen, kulttuurisen ja fyysisen ympäristön. Oppimisympäristön tulee tukea oppijan kasvua, edistää oppimista, vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Oppiminen on riippuvaista paikasta, jossa oppiminen tapahtuu. Oppimisympäristöt yhdessä opettajan käyttämien opetusmenetelmien kanssa luovat opiskelijoille mahdollisuuden korkeatasoiseen oppimiseen. (Tynjälä 2000, 67.)

Kun ihminen oppii jotain, hänen muistiinsa tallentuu asiat juuri siinä muodossa kuin ne on kulloinkin koodattu (Rauste-von Wright & Von Wright 1998, 33). Muistiin jää parhaiten oppiminen, johon on liittynyt jokin asiayhteys eli ympäristö, tapahtuma, tilanne, johon opittava asia on liittynyt. Konkreettisen ympäristön lisäksi konteksti voi olla jokin koettu tunnetila. Konteksti eli asiayhteys helpottaa ihmisen muistamista. Oppijan yrittäessä muistaa tietoa konteksti toimii eräänlaisena vihjeenä. (Rauste-von Wright & Von Wright 1998, 33.)

Siirtovaikutus on oppimisen tilanne, jossa tilannesidonnaisuus vaikuttaa ihmisen kykyyn siirtää oppimiaan asioita toiseen tilanteeseen sopivaksi esimerkiksi tässä tapauksessa opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa käytäntöön. On luotava yhteys, jota kautta ihminen pystyy siirtämään oppimansa asiat käytäntöön. Tätä kutsutaan oppimisen transferoitumiseksi. Oppimisen transferoitumiselle on luotava edellytykset ja mahdollisuus soveltaa oppimaansa vaihtelevissa tilanteissa, erilaisissa ympäristöissä ja asiayhteyksissä. Näin tiedonsiirtovaikutusta voidaan lisätä, kun asioita opetellaan eri konteksteissa, tarkastellaan eri näkökulmista ja käytetään erilaisissa oppimistehtävissä. (Tynjälä 2000, 64.) Paras siirtovaikutus on niillä tiedoilla ja taidoilla, joita on opittu sellaisissa olosuhteissa, missä niitä tullaan tulevaisuudessa käyttämään.

Opintomatkat luovat vahvan kontekstin ja muistijäljen aiheista, joita siellä on eri kohteissa ja esitellyissä käsitelty, koska tilanne on erikoinen ja siihen ladatut tunnetilat ovat erilaisia ja mieleenpai-

nuvia. Tämän tulisi auttaa opiskelijaa muistamaan paremmin käsitelty aihe ja vahvistamaan kyvykkyyttä siirtää oppimaansa käytäntöön. Eri oppimisympäristöjen tulee muodostaa pedagogisesti monipuolinen ja joustava kokonaisuus, joka tarjoaa mahdollisuuksia oppimiseen myös oppilaitoksen ulkopuolella. Tässä äärimäisen tärkeään rooliin nousevat erilaiset yritysvierailut ja opintomatkat. Opiskelijat pääsevät poistumaan perinteisestä fyysisestä oppimisympäristöstä toiseen, joissa myös sosiaaliset ja psyykkiset oppimisympäristön tekijät toteutuvat hyvin erilaisina. Ihanteellisessa tilanteessa opiskelijat pääsevät osallistumaan oppimistilanteisiin aidoissa tiloissa ja olosuhteissa, joissa he tulevaisuudessa tulevat työskentelemään.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän opinnäyteyön tutkimusmenetelmän ja tutkimusaineiston keruumenetelmien valinta vaati monipuolista perehtymistä ja vertailua eri vaihtoehtoihin ennen lopullista menetelmävalintaa. Tutkimuksen alkuperäistä kohderyhmää myös päätettiin vaihtaa opiskelijoista painottumaan pääasiallisesti matkailu- ja ravitsemisalan opetuksen edustajiin eri ammattikorkeakouluista. Tutkimuksen aihe ja tavoite saatiin rajattua näin tarkemmin ja otanta on erittäin laadukkaasta ja luotettavasta lähteestä.

Kyselyiden, (liite 1 ja liite 2), laatiminen oli haastavaa mutta mielekästä työtä. Ensin täytyi olla tarkka visio siitä mitä tietoja kyselyllä halutaan saada. Onnistuneen kyselyn laatimisessa täytyi ottaa huomioon lukuisia asioita, kuten tarkka sanamuotoilu, jotta kysymykset ovat mahdollisimman tarkkoja ja helposti ymmärrettävissä. Kysymyksistä täytyi välittyä tarvittava tieto laadukasta vastaamista varten. Kysymykset täytyi laatia myös tarvittavalla laajuudella. Vastaajille täytyi antaa tarvittavat vaihtoehdot valita sopiva vastaus sekä mahdollisuus muu vaihtoehtoinen vastaus. Kyselyt esitettiin, kysely opintomatkojen merkityksestä opiskelijoiden ammatillisen kasvun kehittämisessä (liite 1) erityisesti vaati monta testaus- ja muokkauskertaa ennekuin saavutettiin haluttu lopputulos. Kyselyiden etuna on niiden nopeus, kysely vaati vähemmän aikaresursseja ja vastauksia on helpompi käsitellä. Kyselyn riskinä on aina otannan suuruus. Mikäli otanta jää liian pieneksi, vaikeuttaa se laadukkaiden johtopäätösten tekemistä. Kysymysten määrä ja vastaukseen kuuluva aika ei myöskään saa kasvaa liian suureksi.

Haastattelurungon ja -kysymysten (liite 3) laatiminen oli helpompaa, koska tässä vaiheessa tutkimuksen tavoitteet ovat selkeät ja kuten teemahaastattelulla onkin olennaista, kirjoittaja oli perehtynyt jo hyvin aihealueeseensa sekä kyselyistä jo saatuihin tietoihin. Haastattelu jaettiin teemoihin: opintomatkojen tärkeys, opintomatkojen suunnitelmallisuus, opintomatkojen budjetti ja alapidonnaisuus. Haastattelun etuna esimerkiksi edellä mainittuun kyselyyn on vuorovaikutteisuus, haastattelijalla voi tarvittaessa täydentää tai tarkentaa kysymystä haastateltavalle ja varmistaa näin, että kysymykset varmasti ymmärretään oikein. Haastattelun vuorovaikutteisuudella, kuten jatkokysymyksillä voidaan myös saada lisää syvyyttä ja laatua vastauksiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 113-115.) Haastattelulla aineistonkeruumenetelmänä saatiin myös tutkimuksen tuloksiin tuotua lisää syvällisyyttä. Haastattelun haluttiin pohjautuvan ammattikorkeakoulujen edustajien kyselyyn, mutta vastausten olevan kokonaisvaltaisempia ja merkityksellisempiä sekä tarkentavan opintomatkojen yhteyttä opetussuunnitelmiin. Haastattelurunko luotiin näiden näkökulmien pohjalta.

Luotettavuuden lisäämiseksi suoritettiin esitestausta. Sekä kyselylomake että haastattelukysymykset ja haastattelun toimintaympäristö esitestattiin. Tämä antoi kirjoittajalle mahdollisuuden vielä tarkentaa ja muokata kysymyksiä. Näin varmistetaan, että kyselylomakkeet ja käytetyt alustat toimivat halutulla tavalla. Lisäksi varmistetaan, että kysymykset ymmärretään ja tulkitaan oikealla tavalla ja varmennetaan, että saadaan haluttua tietoa. (Heikkilä 2014, 11-14, 49.)

6.1 Tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmät

Suurin osa tutkimuksen aineistosta kerätään kyselyllä ja haastattelulla eli aineistonkeruun instrumenttina käytetään ihmisiä. Tutkimusaineiston keruumenetelminä käytettiin haastattelua, kyselyitä

sekä kirjoittajan omaa havainnointia ”kentältä”. Erilaisia menetelmätapoja käytettiin työn tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä takaa myös monipuolisen tutkimusaineiston ja lisää työn luotettavuutta, koska tietoa on kerätty useammasta lähteestä, joiden näkemykset ovat yhteneväisiä ja tukevat tehtyjä johtopäätöksiä. Tutkimusaineistoa kerättiin kyselyllä opintomatkalta osallistuneilta matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoilta itseltään palautekyselynä, kyselyllä eri ammattikorkeakoulujen matkailu- ja ravitsemisalalan koulutuksen edustajilta ja Savonia-ammattikorkeakoulun koulutuspäällikön haastattelulla. Osallistuvaa havainnointia käytettiin täydentävänä menetelmänä opintomatkalta Rovaniemelle, Savonia-ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden restonomi opiskelijoiden kanssa. Nämä tiedonkeruumenetelmät nähtiin parhaaksi tämän työn tuloksille laajemman aineiston keräämiseksi. Tätä voidaan perustella myös aiheen tuntemattomuuden ja saatavilla olevan tiedon vähäisyyden vuoksi. Kirjoittajan piti päästä lähestymään aihetta useasta eri näkökulmasta. Näillä menetelmillä saadaan kerättyä mahdollisimman kattavasti laadukasta ja arvokasta tietoa monipuolisesti eri lähteistä ja näkökulmista. Se, että kyselyt suoritetaan molemmille kohderyhmille, opiskelijoille ja opettajille tuo monipuolista otantaa samaan aiheeseen kahdesta hyvin eri näkökulmasta. Koulutuspäällikön haastattelu puolestaan tuo syvällisyyttä ja varmuustekijöitä tukemaan muista lähteistä saatua tietoa. Haastattelussa myös keskitytään enemmän opintomatkojen kytkeytymiseen tutkinnon opetussuunnitelmaan ja budjettiin.

Kyseiset tiedonkeruumenetelmät koettiin myös hyvin mieluisaksi, koska kirjoittaja pääsi hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Haastattelu on hyvin mieluisa toteutus tapa, jossa päästään käymään aitoa mielenkiintoisia keskusteluja asiantuntijan kanssa. Kyselyiden datan käsittely taas on hyvää vastapainoa tälle. Kyselyillä saadaan myös hyvää vertailua opintomatkojen tärkeydestä eri näkökulmista. Opintomatkan havainnointi taas sallii täysin uuden näkökulman, kirjoittaja pääsee havainnoimaan todellisia tilanteita reaaliajassa. Havainnoinnilla pyritään yhdistämään muita aineistonkeruumenetelmiä paremmin saatuun tietoon. Havainnointia on perusteltua käyttää tiedonkeruumenetelmänä, jos tutkittavasta ilmiöstä tiedetään hyvin vähän tai tutkittavasta ilmiöstä on muuten vaikea saada tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 126). Tämä menettelytapa tuo tutkimukseen autenttisuutta, rehellisyyttä ja aineistoon tarkasteltavaksi aitoja reaktioita tutkittavilta ilmiön luonnollisessa ympäristössä. Havainnointia tiedonkeruumenetelmänä on haastavampaa dokumentoida ja siksi kyseistä menetelmää käytetäänkin vain täydentävänä menetelmänä. Havainnot voivat tukea muihin tiedonlähteisiin perustuvia päätelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125-126.)

Aineistoksi halutaan mahdollisimman laadukasta tietoa, johon tutkimuksen tulokset perustetaan. Siksi aineistonkeruuseen osallistuvat henkilöt valittiin eliittiotannalla. Eliittiotanta tarkoittaa, että valitaan henkilöt, joilla uskotaan olevan eniten kokemusta ja heiltä saadaan laadukkainta ja luotettavinta tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 134.) Tutkittavien pääpainotus haluttiin olevan nimenomaan eri ammattikorkeakoulujen edustajissa ja heidän vastauksissaan. Eli haluttiin saada arvokasta tietoa matkailu- ja ravitsemisalalan opettajilta, jotka toivat oman vahvan kokemuksensa ja ammattitaitonsa kautta sisällöllistä laatua tutkimukseen osallistumalla kyselyyn. Kuten laadulliseen tutkimukseen kuuluukin ei kyseessä ole otannan laajuus vaan sen laatu. Pienempi otanta laadukkaista lähteistä on riittävä ja parempi vaihtoehto tälle tutkimukselle.

Tässä tutkimuksessa käytettävissä aineistonkeruumenetelmistä on mahdollista säilyttää hyvä dokumentaatio. Kerätyt aineistot on helppo dokumentoida, säilyttää ja sisällyttää lopulliseen raporttiin tukemaan tehtyjä johtopäätöksiä. Tämä myös lisää työn luotettavuutta. Kerätty aineisto on käsitelty ja sen jälkeen asianmukaisesti tuhottu.

6.2 Kysely tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä

Määrällisen tutkimusmenetelmän mukaisesti käytettiin tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä kyselylomaketta. Kyselyn suuremman vastaajamäärän avulla havaintojen muodostaminen eri näkökulmista on helpompaa ja tuloksia voidaan tilastoida. Lukujen ja prosenttiosuuksien avulla saadaan selville olemassa oleva tilanne. Numeraaliset tutkimustulokset on tuloksissa selitetty auki sanallisesti. Kyselystä saatuja tuloksia on helppo käsitellä luottamuksellisesti ja niistä on kätevää tehdä tuloksia tutkimusongelmittain. Kyselyllä halutaan kartoittaa kattavampi yleinen taso opintomatkojen nykytilanteesta sekä erityisesti alan opettajien näkemys opintomatkojen tärkeydestä. (Vilka 2007, 54.)

Kyselyt suoritettiin Webropol kysely- ja raportointityökalulomakekyselynä. Toinen valtakunnallisesti matkailu- ja ravitsemisalalan opetuksen edustajille (liite 1). Kyselyllä halutaan kuulla suoraan opettajilta heidän näkökantansa. Opettajilta kerätty tieto toteutetaan kyselynä, koska heidän näkemyksensä halutaan saada suurempi otanta, jolla lisätään saadun tiedon paikkansapitävyyttä. Toinen kysely suoritettiin Savonia-ammattikorkeakoulun matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoille, palautekyselynä opintomatkasta (liite 2). Opiskelijoilta haluttiin saada heidän ajankohtainen näkemyksensä opintomatkan tärkeydestä ja millaisen opintomatkan sisällön opiskelijat arvioivat arvokkaaksi. Lomakekyselyä suunniteltaessa ja toteuttaessa tulee huomioida tarkasti tutkimusongelma eli mihin kyselyllä halutaan vastauksia. Myös lomakkeen pituus ja kysymysten sisältö tulee suunnitella tarkasti. Hyviä puolia internetin välityksellä tehtävällä lomakekyselyllä on vastauksien saannin nopeus. Kyselyllä vältetään myös haastattelijan vaikutus vastaajaan. Harkittavia kohteita taas ovat vastausprosentti, sillä se riippuu pitkälti kohderyhmästä. Myös kyselylomakkeen pituutta täytyy harkita tarkasti, koska kysymysten lisääntyessä myös vastauskato lisääntyy. Kyselyssä tullaan käyttämään kokonaistutkimusta eli tutkitaan jokainen populaation jäsen. Otanta tämän tutkimuksen kyselyyn on suhteellisen suppea ja siksi käytetään myös kokonaistutkimusta, minimoimaan otantavirheen mahdollisuus tuloksissa. (Heikkilä 2014, 21-22, 31-37.)

Webropol kysely- ja raportointityökalu valittiin, koska ohjelma ei vaadi kalliita investointeja eikä uusien ohjelmien lataamista. Ohjelmisto on monikäyttöinen ja käyttäjäystävällinen, vastaajat voivat käyttää ohjelmaa lähestulkoon millä vain laitteella, mobiilipäätteen tai verkkolomakkeen kautta. Vastaaminen tulee tehdä mahdollisimman helpoksi, jotta vastausprosentti pysyy mahdollisimman korkeana. Webropol on helppokäyttöinen ohjelmisto tiedonkeruuseen myös tutkijalle. Ohjelmistolla on helppo kerätä, analysoida ja raportoida dataa. (Heikkilä 2014, 19-22.)

6.3 Haastattelu tutkimusaineiston tiedonkeruumenetelmänä

Haastattelu suoritettiin tavoitteena saada syvällisempää tietoa sekä ymmärrystä aiheesta. Haastateluun osallistui Savonia-ammattikorkeakoulun koulutuspäällikkö Jari Linden. Kysymykset oli toimitettu haastateltavalle etukäteen. Näin haastateltava pystyi valmistautumaan ja hankkimaan mahdollisia

tietoja etukäteen. Haastateltavalle oli kerrottu todellinen kuva työn tavoitteista ja mihin ja miten tietoja tulnaisiin käyttämään. Haastattelu suoritettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluna, joka on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Haastattelu tavaksi valittiin teemahaastattelu, koska kysymykset laadittiin valmiiksi ja haastattelulla oli selkeä teema. Teemahaastattelu takaa johdonmukaisuuden, mutta myös tarvittaessa joustavuutta. (Vilkkä 2015, 123.) Haastattelu toteutettiin etäyhteyksien välityksellä. Nykyään toteutetaan myös paljon sähköposti ja muiden etäyhteyksien välillä suoritettavia haastatteluja niiden tuomien etujen ja helppouden vuoksi. Etenkin vallitsevan poikkeus-tilanteen vuoksi suositaan tapaamisia ja haastatteluja pidettävän etäyhteyksien välityksellä (Hokka 2020). Haastattelussa käytetään verbaalista ja nonverbaalista viestintää, joista välittyy ajatukset, motiivit, mielipiteet, asenteet ja jopa tunteet. Haastattelun tulee kuitenkin erottua keskustelusta. Haastattelulla tulee olla tavoite, joka tähtää halutun informaation keräämiseen. Hyvärinen, Suoninen & Vuori (2021) mukaan haastattelun tulee olla aina haastattelijan alullepanema ja ohjaama. Haastattelijalla ylläpitää ja ohjaa keskustelua. Haastattelun päämääränä on kerätä luotettava aineisto, jonka pohjalta tutkittavaa ilmiötä koskevat päätelmät tehdään. Täten haastattelijalla täytyy olla jo suunnitteluvaiheessa selvää, millaisia päätelmiä hän aikoo keräämästään aineistosta tehdä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 24-38.)

6.4 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusmenetelmä, jolla tähdätään aineistojen systemaattiseen, objektiiviseen sekä luotettavaan käsittelyyn. Sisällönanalyysin avulla materiaaleja järjestellään johtopäätöksiä varten. On tärkeää huolehtia läpi prosessin alkuperäisen aineiston hyödyntäminen johtopäätösten teossa. Sisällönanalyysillä materiaalit läpikäydään ja analyysin avulla erotellaan ja kerätään oleelliset tiedot järjestelmällisesti johtopäätöksiä varten. Sisällönanalyysin yleinen lähtökohta on pyrkimys vastata tutkimuskysymyksiin, olennaisen ja epäolennaisen tiedon erottelu, vertaaminen, erilaisuuksien ja poikkeamien varmentaminen eli systemaattinen aineiston seulonta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 140-148.)

Aineiston käsittelystä tehtiin suunnitelma, jossa mietittiin miten kerättyä aineistoa tullaan käsittelemään huomioiden eettisyys, luotettavuus ja totta kai kyseessä olevalle aineistolle sopivat analyysitavat. Kerätty aineisto käsitellään aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysissa keskitytään kirjoitettujen dokumenttien, haastattelun ja kyselyiden analysointiin. Sisällön erittelyyn hyödynnetään myös teemoittelua. Tavoitteena on tiivistää kerätty aineisto selkeään ja helposti käsiteltävään muotoon eli redusoida aineistoa. Redusointi tarkoittaa yksinkertaisuudessaan pelkistämistä, aineistosta poistetaan kaikki tutkimukselle epäolennainen. Tämän jälkeen aineistoa voidaan pilkkoa edelleen tarkennetumpiin kokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 143-145; Vuori 2021.)

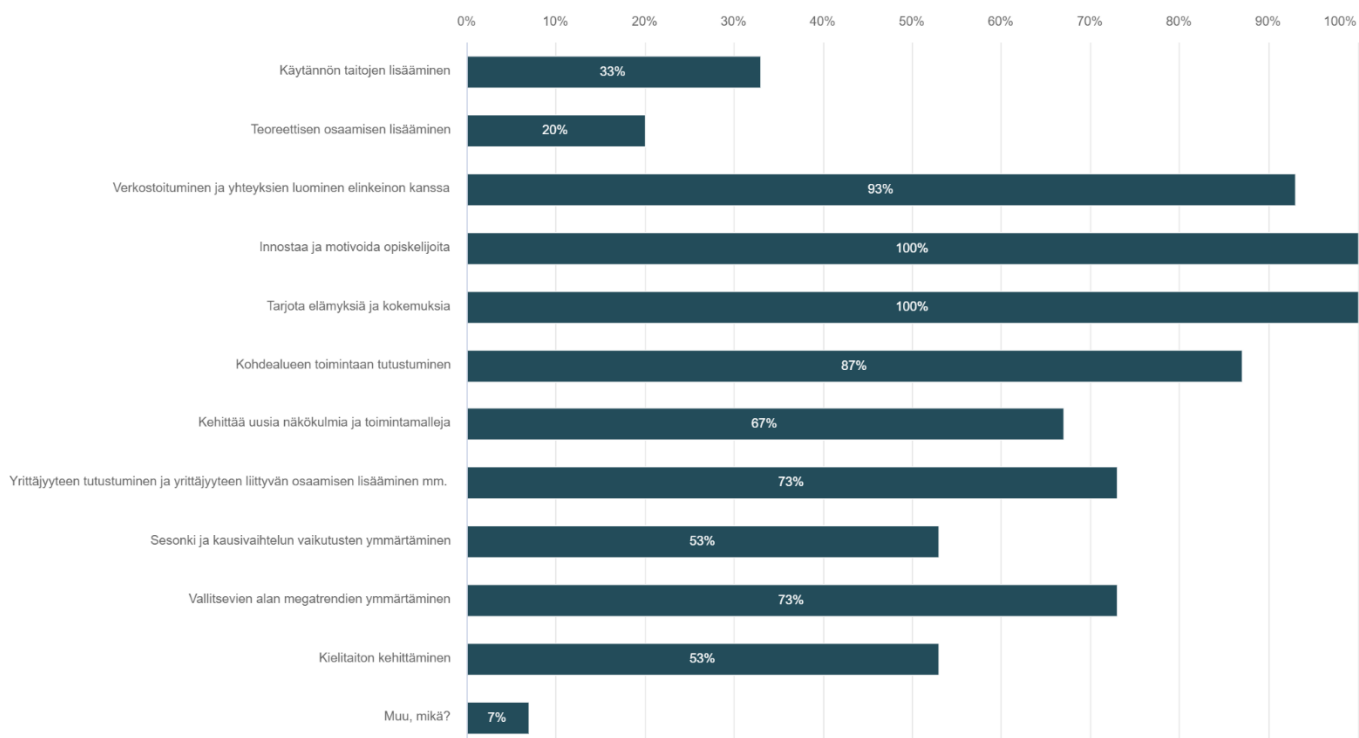
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Pohdinnan jälkeen kirjoittaja päätti esittää tulokset eri tiedonlähteiden mukaan. Tulokset esitetään näin selvyyden vuoksi ja tässä muodossa tulokset ovat helposti hyödynnettävissä. Tulokset esitetään niin, että tutkimuksen luotettavuus ja vastaajien anonymiteetti säilyy eri matkailu- ja ravitsemisalan opetuksen edustajilta eri ammattikorkeakouluista sekä opintomatalla osallistuneiden opiskelijoiden osalta. Koronaepidemiavuosien ja sen aiheuttamia vaikutuksia kuten rajoituksia mahdollisuuksiin järjestää opintomatkoja ei haluttu ottaa huomioon tässä tutkimuksessa. Vastaajia on pyydetty arvioimaan tilannetta ilman koronan vaikutuksia. Avoimissa vastauksissa tuotiin kuitenkin esille myös erinomaisia huomioita siitä, kuinka koronan vaikutuksia tulee huomioida tulevaisuudessa. Nämä tuodaan esille vielä myöhemmin tuloksissa. Tavoitetuista kahdestatoista ammattikorkeakoulusta vastauksia saatiin kahdeksasta eri ammattikorkeakoulusta.

Kysely opintomatkojen merkityksestä tulokset:

Kyselyllä selvitettiin matkailu- ja ravitsemisalan johtavilta opetuksen edustajilta heidän kokemuksiin perustuva näkemys opintomatoista ja niiden merkityksestä restonomi tutkinto-ohjelman opiskelijoille ammatillisen kasvun kehittämisessä.

Vastauksien mukaan (ks. kuva 4) nähdään, opintomatoista saatavia tärkeitä lisäarvoja ovat käytännön taitojen lisääminen, teoreettisen osaamisen lisääminen, verkostoituminen ja yhteyksien luominen elinkeinon kanssa, innostaa ja motivoida opiskelijoita, tarjota elämyksiä ja kokemuksia, kohdealueen toimintaan tutustuminen, kehittää uusia näkökulmia ja toimintamalleja, yrittäjyyteen tutustuminen ja yrittäjyyteen liittyvän osaaminen lisääminen, sesonki ja kausivaihtelun vaikutusten ymmärtäminen sekä kielitaidon kehittäminen. Muuksi mainittiin myös opintomatkan toteuttamisen oppimismahdollisuus. Näistä ehdottomasti tärkeimmiksi nähtiin opiskelijan innostaminen ja motivointi, elämysten ja kokemusten saaminen ja verkostoituminen. Opintomatka nähdään myös hyvänä keinona yrittäjyyteen tutustumiseen. Yritysvierailuilla päästään tutustumaan erilaisiin yrityksiin, yritys muotoihin ja työympäristöihin.

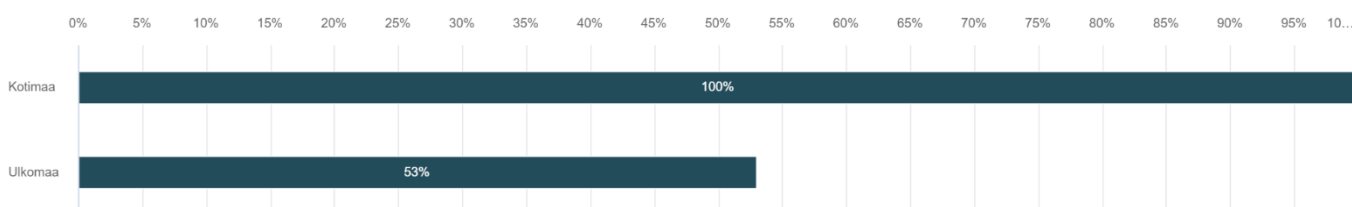

KUVA 4. Opintomatkoista saatava lisäarvo (n=16) (Rytönen 2022b)

Eri ammattikorkeakoulujen välillä oli eroavaisuuksia opintomatkojen lukumäärässä. Yhteistä kaikille oli kuitenkin, että pyritään järjestämään vähintään yksi opintomatka jokaisena lukuvuotena. Keskiarvoksi opintomatkojen määrälle tuli kolme (3) opintomatkaa kokonaisuudessaan restonomitutkinnolle. Tämä tulos vastaa hyvin edellä mainittua yleistä tavoitetta järjestää vähintään yksi opintomatka jokaisena lukuvuotena. Määrä vaihteli kahdesta neljään opintomatkaa. Kyselyssä pyydettiin myös arvioimaan tätä määrää. Suurin osa eli 79 % vastaajista näki oman oppilaitoksensa opintomatkojen lukumäärän sopivaksi. 21 % vastaajista arvioi opintomatkojen määrän olevan liian alhainen.

Suurin osa, yli 80 %, oli itse osallistunut opintomatkojen järjestämiseen ja niiden suunnitteluun. Vain yksi vastaajista ei ollut osallistunut lainkaan järjestettäville opintomatkoille. Vastaajien kokemuksia ja näkemyksiä opintomatkoista voidaan pitää siis varsin luotettavina, koska heillä on paljon omakohtaista kokemusta edustamansa oppilaitoksen opintomatkoista.

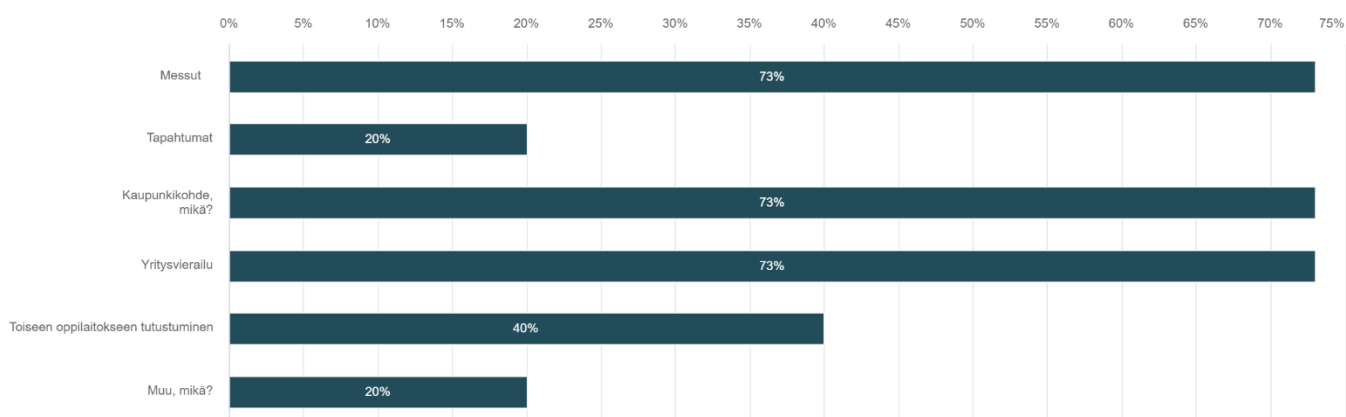
Eroavaisuuksia syntyy, kun tarkastellaan opintomatkan kohteita. Kaikkien ammattikorkeakoulujen opintomatkat sisälsivät kotimaanmatkoja. Toisten ammattikorkeakoulujen opintomatkat suuntautuivat täysin kotimaan kohteisiin ja toisten sisälsivät niin kotimaan kuin ulkomaan opintomatkoja. Vastauksien perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että opintomatkoja toteutetaan määrällisesti enemmän kotimaahan ja lähiseuduille kuin ulkomaille (kuva 5).

KUVA 5. Kohdistuiko opintomatka kotimaahan vai ulkomaille (n=16) (Rytönen 2022c)

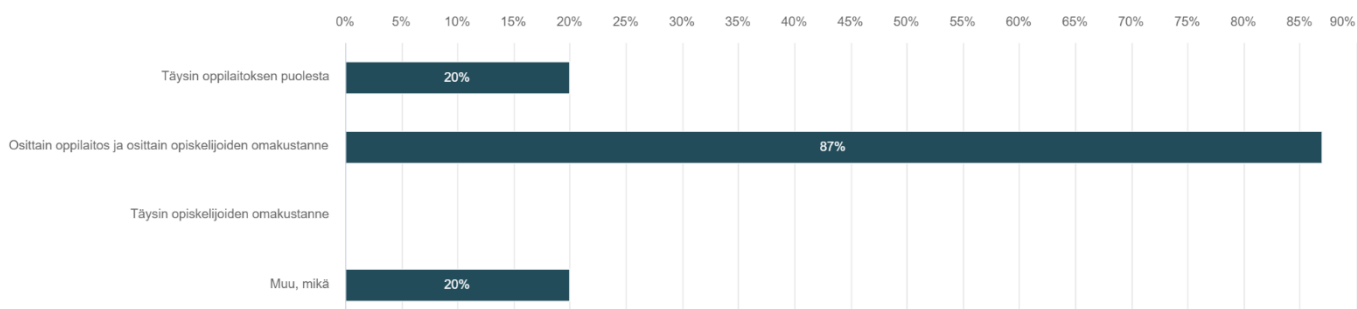
Opintomatkojen sisältö ja kohteet vaihtelivat kohtalaisen paljon, mutta vastaukset jakaantuivat kuitenkin suhteellisen tasaisesti. Opintomatkat sisälsivät messukäyntejä, erilaisia tapahtumia, yritysvierailuja, toiseen oppilaitokseen tutustumista, kaupunkikohteen vierailu, joita olivat esimerkiksi kotimaassa Helsinki, Rovaniemi, Tampere, Tornio ja ulkomailla Pärnu, Tallinna, Reykjavik, Berliini ja Madrid. Matkailukohde kuten Levi, Pyhä-Luosto, Tahko, Ranua. Muut valinnainen kohtaan ilmoitettiin mm. leiryrittäjyysseemalla ja pienemmät kohteet oman kunnan alueella tai naapurikunnissa. Tärkeää huomioida, että kaikkien opintomatkojen ohjelmat sisälsivät erilaista sisältöä, vierailuita ja kohteita. Eli opintomatalla yhdistetään mahdollisimman monipuolisesti erilaista sisältöä ja useita kohteita.

Vastauksien mukaan, (ks. kuva 6), suurin osa opintomatoista kohdistui johonkin kaupunkikohteen. Sisällöltään eniten osallistutaan yritysvierailuille ja erilaisille messuille, useissa vastauksissa mainittiin Helsingin matkamessujen olevan perinteinen vuosittainen opintomatkakohde. Seuravaksi eniten on opintomatoilla vastausten mukaan tutustuttu toiseen oppilaitokseen. Prosentuaalisten osuuksien mukaan tämän jälkeen eniten on vierailtu erilaisissa tapahtumissa.

KUVA 6. Opintomatkan sisällön jakauma ja kohde (n=16) (Rytkönen 2022d)

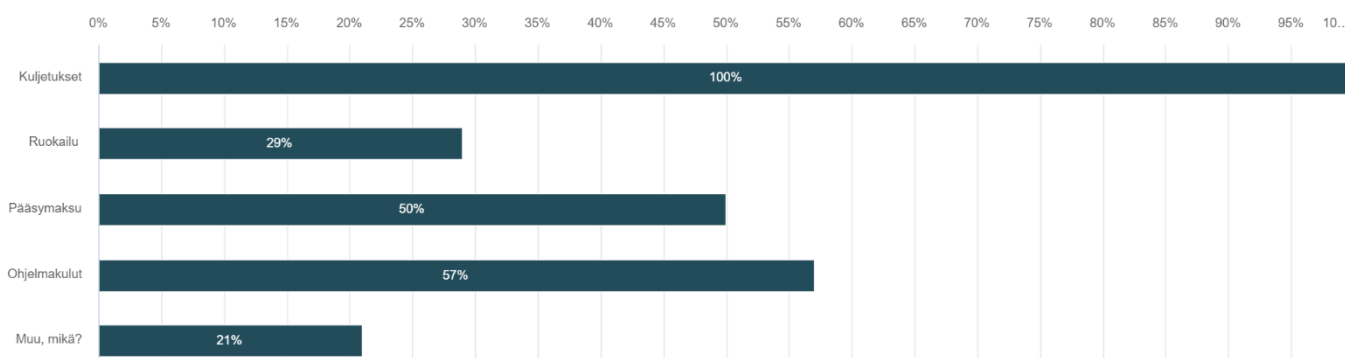
Kyselyssä selvitettiin opintomatkojen kustannusten kulujakaumaa eli miten kulut jakautuvat. Lähes kaikki oppilaitokset noudattavat samaa kustannusmallia, jossa opintomatkasta kustannetaan osittain oppilaitoksen puolesta ja osittain opiskelijan omakustanteinen. 20 % tapauksista opintomatkasta on ollut myös täysin oppilaitoksen kustantama, mutta ei koskaan täysin opiskelijoiden omakustanteinen. Kohdassa muu nostettiin esille myös ulkopuolinen rahoitus ja tuki vaihtoehdot (Kuva 7).

KUVA 7. Opintomatkan kulurakenne (n=16) (Rytkönen 2022e)

Oppilaitoksen kustannusosuus sisältää kyselyn vastausten mukaan kuljetusta, ruokailu, pääsymaksu, ohjelmakulut, majoituskulut (ks. kuva 8). Myös haastattelun mukaan Savonia-ammattikorkeakoulun

periaate on, että oppilaitos kustantaa kuljetukset ja yleensä yhden ruokailun tai aktiviteetin. Muut ruokailut, mahdolliset sisäänpääsymaksut ja yleisesti majoitus ovat silloin opiskelijan omakustanteisia.

KUVA 8. Oppilaitoksen kustannukset opintomatkan kustannuksista (n=16) (Rytkönen 2022f)

Opintomatalle tärkeitä tavoitteita määriteltiin paljon, yksityiskohtaisemmista laaja-alaisempiin tavoitteisiin. Tärkeimmiksi opintomatkojen tavoitteiksi määriteltiin opiskelumotivaation lisääminen ja heti seuraavana ammatillisen kasvun kehittäminen. Muita tekijöitä joihin opintomatoilla on suuri merkitys ovat asiantuntijuuden kehittäminen, sitouttaminen tutkinnon suorittamiseen, kehittää ymmärrystä alan monipuolisista työtehtävistä,

Vastaajia pyydettiin arvioimaan asteikolla 1-3 tukevatko järjestetyt opintomatkat opiskelijoiden ammatillista kasvua halutulla tavalla. 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että tukevat erinomaisen hyvin. 53 % eli suurin osa oli sitä mieltä, että tukevat kohtaisesti ja 7 % sitä mieltä, että tukevat vain vähäisesti. Vastausten keskiarvoksi saadaan 2,3. Eli kehittämisen varaa olisi vielä, jotta opintomatkat saataisiin vastamaan entistä paremmin opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun.

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille elämyksellisyys eli opintomatkat ovat merkittävässä roolissa tarjoamassa opiskelijoille elämyksiä ja kokemuksia. Avoimissa kommentteissa myös nostettiin esille yleinen mielipide opintomatkojen tärkeydestä matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa. Opintomatkat tukevat ammatillista kasvua, auttavat hahmottamaan alan monimuotoisuutta ja ovat ryhmäyttäviä kokemuksia. Opintomatkat ovat myös merkittävässä roolissa mahdollistamassa opiskelijoille elämyksiä ja kokemuksia.

Emmehän voi opettaa elämyksiä, jos niitä ei ole itse kokenut (Opintomatkakyselyn vastaaja 2022).

Vaikutuksia, joita koronalla voi olla on syytä harkita tulevia opintomatkoja suunniteltaessa. Opiskelijat ovat tottuneet erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja ovatkin varsin tottuneita etämahdollisuuksiin ja joustaviin toteutusmalleihin. Näin ollen tulee tarkasti valmistella opintomatkojen funktio ja toteutustapa. On tärkeää saada heräteltyä passiiviset osapuolet huomaamaan opintomatkojen merkitys omaan oppimiseen ja kehittymismahdollisuuksiin.

Haastattelun tulokset:

Haastattelu antoi yksityiskohtaisempaa tietoa opintomatkojen suunnitelmallisuudesta ja yhteydestä opetussuunnitelmiin, jota ei ollut esiintynyt aiemmin tutkimuksessa. Tämä oli kirjoittajaa ja kyselyyn

osallistuneita alan opettajia erityisesti kiinnostanut aihe. Haastattelu antoi hyvän kuvan opintomatkan järjestämiseen liittyvästä prosessista.

Haastattelun mukaan opintomatkat ovat erittäin tärkeässä osassa opintoja ja merkittävässä roolissa restonomiopiskelijoiden ammatillista kehittymistä tukemassa. Koulutuspäällikön haastattelussa selvitettiin, miten suunnitelmallista opintomatkojen järjestäminen on. Lindenin mukaan opintomatkoja ei suoranaisesti ole sisällytetty opetussuunnitelmiin vaan ovat pääsääntöisesti opintojaksokohtaisia ja lukumäärä voi vaihdella tilanteesta ja ajankäytöstä riippuen.

Opetussuunnitelman uudistus tähtää myös suuntaan, jossa opintomatkojen järjestäminen on järjestelmällisempää. Opintomatkoja pyritään jatkossa linkittämään entistä vahvemmin opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelman työvaiheessa suunnitellaan jo opintomatkoja, määritetään tavoitteenmukaiset opintojaksot, joilla opintomatkoja tullaan järjestämään ja missä vaiheessa opintoja opintomatkat toteutuvat. Opintomatkojen suunnittelu vahvemmin ja niiden sisällyttäminen jo valmiiksi opetussuunnitelmaan mahdollistaa sen, että opintomatka on tavoitteena tietyissä vaiheissa ja tietyissä kokonaisuuksissa. Erittäin tärkeä näkökulma on myös Lindenin esille tuoma mahdollisuus viestintään. Opintomatkoista pystytään jatkossa viestimään vahvemmin, jopa jo hakuvaiheessa, mikä lisää tutkinnon vetovoimaisuutta hakijoille. Samaa markkinoinnin ja vetovoimaisuuden näkökulmaa tukivat myös kyselyn vastaukset.

Savonia-ammattikorkeakoulussa pyritään järjestämään opintomatka joka vuosi. Linden on tyytyväinen Savonia-ammattikorkeakoulun restonomitutkintoon kuuluvien opintomatkojen tilanteeseen. Neljä opintomatkaa kokonaisuudessa vuositasolla on hyvä tavoiteltava taso. Tavoitteenmukaista on, että jokainen vuosikurssi kävisi joka lukuvuosi opintomatalla. Jatkossa pyritään tilaan, jossa opintomatkoja suunnitellaan jo opetussuunnitelman työvaiheessa. Savonia-ammattikorkeakoululla ei ole oppilaitostasonlinjausta, joka määräisi tietyn määrän opintomatkoja kuulumaan restonomitutkintoon, ei nähdä tarkoituksenmukaiseksi määrittää tiettyä määrää opintomatkoja. Opintomatkoja toteutetaan siinä määrin kuin tutkinto-ohjelmalle on tarpeenmukaista. Järjestetään vallitsevan tilanteen ja resurssien mukaan.

Opintomatoille määritetään tavoitteenmukaiset opintojaksot, joiden oppimistavoitteiden mukaisesti opintomatkat tullaan järjestämään ja suunnitellaan missä vaiheessa opiskelijan polkua opintomatkat tullaan järjestämään. Eli ajallinen ulottuvuus ja sisältö linkittyvät myös vahvasti toisiinsa. Ajankohta on merkittävä osa onnistunutta opintomatkaa. Eri opiskelijoille järjestetään eri tasoisia opintomatkoja. On tärkeää, että opintomatkat vastaavat opintojen sen hetkistä tasoa ja osaamistavoitteita. Esimerkiksi ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestetään kevyempää alaa esittelevää ja aiheeseen herättelevää sisältöä. Kun taas pian valmistuvilta opiskelijoilta voidaan vaatia jo edistyneempää asiantuntijuuden tasoa ja kattavampaa ymmärrystä alan elinkeinosta ja toiminnasta. Kun opintomatkoja järjestetään jokaisena lukuvuotena on tavoitteena luoda jatkuvuutta läpi opintojen.

Opintomatkojen määrä tai ajankohta tärkeämpää on kuitenkin sisältö. Opintomatkan tavoitteita määriteltäessä tulee muistaa tarkoituksenmukaisuus. Opintomatkan tulee tuoda tiedollista antia ja lisäarvoa opintoihin. Opintomatkan tulee olla sisällöltään oppimistavoitteita tukeva. Lindenin mukaan

tärkeimpiä tavoitteita opintomatkalle ovat ryhmäytyminen, motivaatio, vaihtelevuuden tuominen opetusmenetelmiin, tiedollinen anti, opintoihin orientoiva innostava kokemus.

Linden nostaa esille myös tärkeän näkökulman siitä, kuinka opintomatoilla on piristävä vaikutus opintoihin. Opintomatoista tulee opiskelijoita motivoivia innostavia tapahtumia, jota odottaa. Myös opiskelijoilta saaduissa vastauksissa nousi vahvasti esille sama näkemys, että opintomatkat antavat paljon innostusta ja lisä motivaatiota opintoihin. Opintomatkat ovat kohokohtia opinnoissa.

tärkeä osa motivaatiota ja jaksamista, että on kohokohtia, joita odottaa (Jari Linden 2022).

Savonia-ammattikorkeakoulussa on käytössä vuosibudjetointi. Budjetti tehdään siis aina etukäteen ja niissä tulee ottaa huomioon opintomatojen kustannukset. Opintomatojen kustannukset koostuvat pääsääntöisesti matkakustannuksista eli kuljetuksista, aktiviteetti- tai sisäänpääsymaksuista. Tässä kulurakenteessa opiskelijoille omakustanteeksi jää yleensä majoitus, ruokailut ja mahdolliset kulut ohjeisohjelmasta kuten aktiviteeteista ja pääsymaksuista. Opintomatoja järjestetään hyvin erilaisia ja eritasoisia. Toiset ovat kevyempiä toteuttaa ja vaativat vähemmän resursseja toteutukseen ajallisesti sekä rahallisesti. Opiskelija resurssien hyödyntäminen suunnittelussa ja järjestämisessä on molemminpuolisesti kannattavaa. Vähentää talon sisäisten asiantuntijoiden työmäärää ja opiskelija saa loistavaa kokemusta. Opintomatkat ovat kaikkia osapuolia edesauttava opetusmenetelmä, johon oppilaitoksen on kannattavaa sijoittaa.

Haastattelun tuloksissa ilmenee opintomatojen alapidonnaisuus. Matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa on pitkä historia opintomatojen järjestämisessä. Opintomatojen nähdään liittyvän enemmän käytännönläheisiin ammattitaitoihin liittyviin tutkinto-ohjelmiin. Monilla muilla aloilla ei ole yhtä vahvaa opintomatkakulttuuria kuin matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa. Esimerkiksi liiketalouden tutkinto-ohjelmassa on satunnaisia yritysvierailuita. Linden toteaa, että olisi hieno lisä muillekin koulutusohjelmille päästä osallistumaan opintomatoille ja vierailuille.

toivon mukaan päästään jatkossa tekemään vain entistä enemmän ja tavoitteellisemmin (Jari Linden 2022).

Opintomatkan palautekyselyn tulokset:

Kyselyllä saatiin tietoa opintomatkalle osallistuneiden opiskelijoiden näkemyksestä opintomatkan merkityksestä ja asioista, joista he kokivat saavansa lisäarvoa.

Opiskelijoiden näkemys opintomatoista oli varsin positiivinen. Tärkeänä koettiin erilaiset vierailukohteet ja yritysten toimintaan tutustuminen. Erityisesti kiitosta järjestäjät saivat ”erikoisempien” kohteiden valitsemisesta opintomatkan ohjelmaan. Opiskelijoita kiinnostaa tutusta mahdollisimman laajasti matkailu- ja ravitsemisalalan monipuolisiin työtehtäviin.

Oli kiva nähdä myös erilaista palvelutuotantoa, eikä vaan hotelleja ja ravintoloita (Opintomatkan palautekyselyyn vastaaja 2022).

Oli tosi mielenkiintoista tutustua erilaisten yrityksen toimintaan (Opintomatkan palautekyselyyn vastaaja 2022).

Opiskelijoiden välillä oli yksilöllisiä eroavaisuuksia, kuinka paljon he kokivat ammatillisen osaamisensa kehittyneen opintomatalla. Oman ammatillisen osaamisen kehittyminen opintomatkan tuloksena arviointiin kesiarvolta hyväksi (80% vastaajista) ja noin 10% vastaajista erinomaiseksi. Ammatikorkeakoulujen edustajien näkemys asiasta oli yhtenäisempi. Kokonaisuutena kuitenkin opintomatkojen vaikuttavuus ja niiden järjestämisen tärkeys toteutui hyvin.

Oman oppimisen ja siten ammatillisen osaamisen kehittymisen koettiin liittyvän vahvasti käytännön oppimiseen ja kuten yllä on mainittu, opintomatkojen tärkeimmiksi tavoitteiksi on todettu alan käytännön taitojen oppiminen ja teorian käytännöllistäminen. Voidaan siis todeta, että käsiteltäessä opintomatkojen tärkeyttä olivat vastaukset yhtenevät, kaikki osallistujat kokivat opintomatkat erittäin tärkeäksi matkailu- ja ravitsemisalalan opinnoissa.

Opiskelijat arvioisivat opintomatkat kokonaisuutena hyväksi kokemukseksi. Kommenteista sekä havainnoinnin kautta päällimmäiseksi tavoitteeksi nousee motivaatio. Opiskelijat kokevat opintomatkat innostavana ja motivaatiota tuovana tekijänä. Vierailukohteet, erityisesti toisissa korkeakouluissa ja niissä käsitellyt aiheet saivat myös monet opiskelijat ajattelemaan ja innostumaan jatko-opintojen mahdollisuuksista laajemmin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Savonia-ammattikorkeakoulun matkailu- ja ravitsemisalan koulutusohjelman opiskelijoille pyritään järjestämään vuosittain opintomatkoja. Tavoite on, että jokaisella vuosikursilla on mahdollisuus osallistua joka lukuvuosi opintomatkalle. Savonia-ammattikorkeakoulun opintomatkat ovat yleensä sidoksissa johonkin opintojaksoon ja sen oppimistavoitteisiin. Eri vuosikursseille järjestetään omat opintomatkinsa. Opintomatkan ohjelma on määritetty etukäteen ja se sisältää erilaisia yritysvierailuita, esittelyitä ja tutustumisia alan kohteisiin.

Opintomatkoja pyritään järjestämään vähintään yksi opintomatka jokaisena lukuvuotena eli jokainen vuosikurssi kävisi joka lukuvuosi opintomatkalla. Opintomatka tulee aina suunnitella tavoitteenmukaisuus mielessä. Jokainen opintomatka pitää aina kustomoida vastaamaan kyseisen opiskelijaryhmän ja opintojakson tavoitteita. Opintomatkan tavoitteita peilataan vastaamaan siihen liittyvän opintojakson oppimistavoitteisiin. Opintomatkaa voidaan loistavasti hyödyntää ammattikorkeakoulupedagogiikassa opetusmenetelmänä, erityisesti käytännönläheistä ammattitaitoa vaativissa tutkinnoissa kuten restonomitutkinto.

Haastattelun, kyselyn ja palautteiden tulokset olivat hyvin yhtenäiset opintomatkojen tärkeydestä. Opintomatkat ovat äärimmäisen tärkeä osa matkailu- ja ravitsemisalan opintoja. Tärkeimmiksi opintomatkoista saataviksi lisäarvoiksi mainittiin: motivointi, verkostoituminen, innostaminen ja sitouttaminen opintoihin. Myös ammatillisen osaamisen kehittymisen todetaan olevan yksi tärkeimmistä tavoitteista. Näin voidaan siis todeta yhteys opintomatkoilla ja ammatillisen kasvun kehittymisellä eli voidaan siis tehdä päätelmä, että opintomatkoilla on oma merkittävä osansa opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittämisessä.

Suurin osa opintomatkoista kohdistuu johonkin kaupunkikohteeseen. Opintomatkat sisältävät eniten yritysvierailuita, osallistumista messuille ja tutustumisia toiseen oppilaitokseen. Tärkeää huomioida, että kaikkien opintomatkojen ohjelma sisälsi useita kohteita. Opintomatkojen sisältöön tulee valita kohteita, jotka mahdollisimman monipuolisesti esittelevät koko matkailu- ja ravitsemisalaa. Opintomatkan kohde ja ohjelma vaikuttavat paljon osallistujan motivaatioon ja osallistumishalukkuuteen.

Alan opetuksen edustajille ja opintomatkan järjestäjille on opintomatkan merkitys ja tavoitteet selkeät. Opiskelijat olisi tärkeä saada ymmärtämään opintomatkojen ammatillisen osaamisen kehittämisen merkitys. Tällä hetkellä pääpaino käytännön kokemuksen saamiseen on työharjoittelujaksoilla. Matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoiden kokemuksellisen tiedon ja käytännön kokemuksen kertymistä opiskeluaikana voitaisiin vahvistaa opintomatkoilla.

Opintomatkan järjestämisessä on kannattavaa hyödyntää opiskelija resursseja. Opiskelijoille tulee pyrkiä tarjoamaan oppimismahdollisuus opintomatkan suunnittelu- ja toteutus prosessista. Opiskelijan näkemyksen sisällyttäminen suunnitteluprosessiin tuo myös suoran linjan opiskelijoilta lähteviin tarpeisiin ja toiveisiin. Opiskelija voi tuoda ehdotuksia millaista oppia matkalta kaivataan ja mitkä kohdet nähdään vetovoimaisina. Tämä säästää myös opettajien resursseja.

Tutkimuksessa saatiin kattavasti ja monipuolisesti tuoretta näkemystä opiskelijoilta ja valtakunnallisesti alan opetuksen edustajilta. Kun nämä eri tiedonlähteistä kerätyt näkemykset yhdistettiin, saatiin selkeämpi ajankohtainen kuva opintomatkojen nykyisestä tilanteesta, tieto opintomatkojen merkityksestä ja positiivista vaikutuksista opiskelijoiden ammatilliseen kehittymiseen. Näillä tuloksilla voidaan todeta, että opintomatkat ovat erittäin tärkeä osa restonomitutkintoa. Opintomatkojen järjestämistä kannattaa jatkaa ja tarkastella, onko opintomatkoihin tarvetta panostaa määrätietoisemmin ja tavoitteellisemmin. Opintomatkojen tehokkuutta ja niiden tuomaa lisäarvoa voitaisiin parantaa entisestään tähtäämällä järjestelmällisempään opintomatkojen järjestämiseen. Tätä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi opetussuunnitelmien uudistusten yhteydessä. Jo opetussuunnitelman työvaiheessa opintomatkoja sisällytettäisiin tiettyihin opinnon vaiheisiin ja opintojaksoihin.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta sisäisen motivaation olevan yksi suurimmista opintomatkan positiivista lisäarvoista sekä tavoitteista. Kaikilla tiedonlähteillä oli hyvin yhteneväinen mielipide siitä, kuinka opintomatka toimii motivoivana tekijänä. Motivaatio kuvaa tilaa, jolla opiskelija pyrkii toimillaan tavoitteita saavuttamaan. Ulkoiset kannustimet kuten opintopisteet, opintojakson loppuraportointi tai opinnäytetyön aihe on merkitystä siinä, miten innokkaasti tavoitteisiin pyritään, mutta niiden tulisi olla toisarvoisia kannustimia. Sisäiset kannusteet kuten onnistumisen ilo tulisi olla tärkeämpiä. Nämä kannusteet ovat pitempikantoisia ja luovat vahvempia muistijälkiä. Tulokset kertovat myös, että opintomatkat todella ovat lisänneet opiskelumotivaatiota.

Opintomatka oli tosi kiva, sain taas paljon uutta motivaatiota (Opintomatka palautekyselyyn vastaaja 2022).

Opintomatkat kehittävät merkittävästi ammatillista osaamista. Opintomatoilla opiskelijat pääsevät osallistumaan aktiivisesti alan käytäntöihin ja tutustumaan alan toimintakulttuuriin. Tämä kehitti opiskelijoiden mielestä heidän ammatillista osaamistaan ja asiantuntemusta alasta. Kuten aiemmat tutkimukset osoittavat asiantuntijaksi kehitytään kokemuksellisen tiedon ja omakohtaisen kokemuksen kautta.

9 YHTEENVETO

Opintomatka on matka, jonne henkilö lähtee yhdessä ryhmänä samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten kanssa oppimaan uutta ja kehittämään omaa toimintaansa. Opintomatalla tärkeässä osassa on myös verkostoituminen ja uusien kontaktien luominen alan toimijoiden kanssa. Opintomatkan onnistumisen kannalta on tärkeää, että opintomatka saavuttaa sille asetetut tavoitteet, niin järjestäjän kuin osallistuvien osapuolien tahoilta.

Tulosten luotettavuutta olisi voinut parantaa laajemmalla otannalla ja korkeammalla vastausprosentilla. Käytetyt tiedonlähteet ja lähdeaineisto pyrittiin pitämään mahdollisimman laadukkaina. Teoriapohjana käytettiin pedagogista ja oppimista käsittelevää kirjallisuutta ja teoriaa. Työssä käsitellään myös ammattikorkeakouluopetusta, restonomikoulutusta ja opintomatkaan liittyvää teoriaa. Tulosten luotettavuutta voidaan pitää korkeana suhteessa lähdeaineistoon. Lähdeaineisto koostuu pedagogisesta ja matkailu- ja ravitsemisalalan kirjallisuudesta. Myös joitain verkkolähteitä käytettiin, jotta saadaan ajantasaista tietoa.

Opinnäytetyöllä haluttiin selvittää vastauksia näihin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten suuri merkitys opintomatkoilla on opiskelijan ammatilliseen kasvuun?
2. Miten tärkeässä osassa opintomatkat ovat restonomi koulutusohjelmassa?
3. Miten paljon opintomatkoja todellisuudessa järjestetään?
4. Onko opintomatkojen järjestäminen kannattavaa?

Miten suuri merkitys opintomatkoilla on opiskelijan ammatilliseen kasvuun?

Opintomatkat ovat tärkeä osa matkailu- ja ravitsemisalalan opintoja ja hyvin tärkeässä roolissa opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymisessä. Ammatillisen kasvun nähdään olevan yksi merkittävimmistä opintomatkan tavoitteista ja saavuteltavista lisäarvoista. Opintomatkat opetusmenetelmänä tarjoavat mahdollisuuden kokemuksellisen tiedon ja käytännön kokemuksen kartuttamiselle, jonka avulla ammatillinen osaaminen kehittyy.

Miten tärkeässä osassa opintomatkat ovat restonomi koulutusohjelmassa?

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että opintomatkat ovat äärimmäisen tärkeä osa matkailu- ja ravitsemisalalan opintoja. Opintomatkoja kuvattiin jopa elintärkeänä alan opinnoille ja alan ammattitaidon lisäämiselle.

Miten paljon opintomatkoja todellisuudessa järjestetään?

Opintomatkoja pyytään järjestämään jokaisena lukuvuonna, silloin jokaisella vuosikurssilla olisi mahdollisuus osallistua opintomatalla jokaisena lukuvuotena. Opintomatkojen määrä vaihtelee. Opintomatkojen järjestämiseen ei olla nähty tarkoituksenmukaiseksi määrittää tiettyä määrää, joka tulisi kuulua restonomi tutkinto-ohjelmaan. Opintomatkojen järjestäminen tulisi perustua niiden tarpeellisuuteen eikä kiintiön täyttämiseen. Opintomatkoja järjestetään tilanteesta ja ajankäytöstä riippuen.

Onko opintomatkojen järjestäminen kannattavaa?

Opintomatkoilta saatava hyöty opiskelijoille on niin merkittävä, että opintomatkojen järjestäminen on kannattavaa. Tutkimuksessa kerätyt monipuoliset tulokset tarjoavat suoraa näyttöä opintomatkojen lukuisista hyödyistä. Tämä vahvistaa käsitystä opintomatkojen kannattavuudesta. Opintomatkoja on kannattavaa järjestää ja niihin tulisi tulevaisuudessa panostaa entistä tavoitteellisemmin.

Työllä saatiin arvokasta näkemystä matkailu- ja ravitsemisalalan opintoihin sisältyvistä opintomatkista. Opintomatkilla on erittäin merkittävä ja toivottavasti tulevaisuudessa entisestään kasvava merkitys työelämälähtöisessä korkeakoulutuksessa matkailu- ja ravitsemisalalla.

10 POHDINTA

Opinnäytetyössä haluttiin tehdä jotain vahvasti restonomikoulutuksen alaan sidonnaista ja omiin ammatillisiin kiinnostuksen kohteisiin liittyvää. Ideaa työstettiin yhdessä ja opettajan ehdotuksesta syntyneestä ideasta muodostui kirjoittajalle sopiva opinnäytetyön aihe opintomatkoihin ja koulutuksen kehittämiseen liittyen. Aihe, jonka parissa kirjoittaja tulevaisuudessa näkisi harjoittavansa ammattitaitoaan. Tämä opinnäytetyön aihe oli sopiva valinta myös sen pohjalta, että kirjoittajalla oli jo alustavaa ennakkotietoa aiheesta ja käytännön kokemusta opintomatkan järjestämisestä. Tämän aiheen myötä päästiin syventämään tietoutta, sekä verkostoitumaan. Kirjoittaja pääsi tutkimaan ja kartoittamaan aihetta, joka hänestä oli aidosti kiinnostava ja mielenkiintoinen.

Sopivan aiheen löydyttyä haasteeksi muotoutui aiheen laajuus ja aiemman teoreettisen pohjan vähäisyys aiheesta. Opinnäytetyön tutkimusongelma ja tavoitteet oli tärkeä rajata sopivaksi. Kirjoittajan tutkittua teoreettista pohjaa opintomatkoihin, päätettiin teoreettisessa viitekehyksessä painotus keskittää ammattikorkeakoulupedagogiikkaan tutustumiseen, joka toimi tälle työlle hyvin. Työn suuntaa myös muutettiin alkutaipaleella kohdentamaan vahvemmin matkailu- ja ravitsemisalalan opettajien vankkaan kokemukseen ja näkemykseen opintomatkojen nykytilanteesta sekä opintomatkojen järjestämisen tärkeydestä Suomessa restonomikoulutusta järjestävissä ammattikorkeakouluissa. Opiskelijoiden näkemyksiä ja havainnointia osallistumisesta opintomatkalle käytettiin tukemaan tehtyjä johtopäätöksiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää opintomatkojen tärkeys osana ammatillisen kasvun kehittämistä matkailu- ja ravitsemisalalan opiskelijoilla. Käytännössä tämä tarkoitti kattavaa perehtymistä erilaisiin opetusmenetelmiin ja tutustumista opintomatkoihin yhtenä näistä menetelmistä. Lisäksi suoritettiin kattavat kyselyt opintomatkoihin osallistuneille opiskelijoille sekä eri ammattikorkeakoulujen matkailu- ja ravitsemisalalan opetuksen edustajille, jotta saatiin kuva opintomatkojen järjestämisen nykyisestä tilanteesta ja niiden tärkeydestä myös jatkossa. Kirjoittaja on erityisen iloinen voidessani todeta, että yhteistyö valtakunnallisesti eri ammattikorkeakoulujen välillä oli erinomaisen onnistunutta. Ammattikorkeakoulujen edustajat olivat halukkaita vastaamaan kyselyyn ja antamaan ammattimaisen arvionsa asiasta. Eri ammattikorkeakoulujen restonomikoulutuksen edustajien suostumus osallistua kyselyyn toi työnteolle positiivista motivaatiota ja kirjoittajalle innostusta perehtyä aiheeseen ja sen aineistoihin entistä syvemmin.

Opinnäytetyössä haasteita aiheutti aiheen rajaaminen ja kohdentaminen niin laajasta kokonaisuudesta. Teoreettisen osuuden kirjoittaminen ennen kyselyiden ja haastattelun suorittamista mahdollisti kirjoittajan ymmärryksen aiheesta kehittyä ensin, mikä edesauttoi tällä työlle tarkoituksenmukaisen tutkimusmateriaalin laatimisessa sekä niiden laadukkaassa käsittelyssä vastamaan asetettuja tavoitteita työn tuloksille. Kirjoittaja myös täydensi joitain teoreettisen osuuden kohtia haastattelun suorittamisen jälkeen. Teoreettista osuutta kirjoittaessa ja samalla koko ajan tietoutta lisätessä osattiin hahmottaa paremmin kokonaisuuksia ja spesifeitä aihealueita, joita haluttiin sitten kyselyllä ja haastattelulla selvittää. Kirjoittaja huomasi tämän vaikuttavan positiivisesti kirjoitusprosessiin.

Prosessi eteni sujuvasti, mutta vaati odotettua enemmän aikaa, koska prosessin alussa kirjoittajan tuli antaa itselleen aikaa punnita eri vaihtoehtojen välillä ja harkita toteutusta, jotta lopputulos olisi

halutunlainen ja vastaisi tavoitteisiin. Välillä kirjoittajan tuli prosessoida ja antaa uusien tietojen hautua ja jatkaa sitten työtä. Erityisesti työn teoreettisen osuuden ja tutkittavien oikean kohderyhmän kokoaminen vaati paljon harkintaa ja haastavia päätöksiä. Rajausta ja työn tavoitteet olivat selkeät alku kipuilun jälkeen. Opinnäytetyöprosessin ja kirjoittamisen toteutus yksin aiheuttaa omia haasteita aiheen käsittelyssä monipuolisesti useista näkökulmista aiheeseen liittyvän keskustelun puutteen vuoksi. Monipuolisempi tulosten pohdinta olisi voinut nostaa kokonaisuuden korkeammalle tasolle. Omat kokemukset ja opintomatkaprosessin omakohtainen havainnointi kuitenkin auttoivat muodostamaan monipuolisia ja vahvoja näkemyksiä. Olisi ollut kiinnostavaa saada selvillä lisää opintomatkan historiasta ja sen integroitumisesta Suomen oppilaitostoimintaan. Kerätyn aineiston ja vastauksien määrän ratkaisevat yleisesti tutkimukseen käytettävät resurssit kuten aika. Kirjoittaja toteaa, että olisi ollut hienoa saada vielä määrällisesti suurempi otanta ja enemmän vastauksia, jolloin tulosten luotettavuus olisi ollut entistä suurempi, mutta aikaresurssien raja tuli vastaan. Kirjoittajan mielestä tutkimusaineistoa on kerätty kuitenkin monipuolisesti eri tavoin, useasta lähteestä ja laadukkaista lähteistä. Opinnäytetyön aineiston koko ei kuitenkaan ole opinnäytteen merkittävin kriteeri. Tärkeämpää on huomioida opinnäytetyön perimmäinen tarkoitus, eli opinnäyte on tekijänsä harjoitustyö, jonka tarkoituksena on osoittaa oppineisuutta omalta alalta.

Kokonaisuudessa kirjoittaja on hyvin tyytyväinen opinnäytetyöprosessiin. Prosessin alkaessa ymmärrystä aiheesta tai työn toteutuksesta ei ollut paljon, mikä aiheutti alkuun haasteita aiheen rajauksessa ja mahdollisimman laadukkaan aineistonkeruumenetelmän valinnassa. Prosessin edetessä kirjoittajan käsitys työstä muuttui merkittävästi ja muuttui haluksi oikeasti perehtyä ja kartoittaa tuloksia aiheesta. Prosessin edetessä ja ymmärryksen lisääntyessä kirjoittajalle kävi ilmeisen selväksi, että hän haluaisi tulevaisuudessa työskennellä vastaavan tutkimus- ja kehitystyön parissa. Erityisen ylpeä kirjoittaja on omasta kehitymisestään ja ennen kaikkea voidaan todeta ammatillisen osaamisen kehittyneen valtavan paljon. Työn suorittaminen tarjosi loistavaa kokemusta ammatillisesta ilmaisusta ja ammatillisen sisällön tuottamisesta. Tämän lisäksi prosessi opetti taitoa kriittisesti tarkastella omaa tuotostaan. Kirjoittaja on myös kiitollinen eri ammattikorkeakoulujen edustajien yhteistyöstä ja mahdollisuudesta verkostoitua valtakunnallisesti eri ammattikorkeakoulujen matkailu- ja ravitsemusalan opetuksen edustajien kanssa. Tällä opinnäytetyöllä kirjoittaja osoittaa perehtyneisyyttä omaan aihealueeseen ja ammattialaan sekä kykyä suunnitelmalliseen toteutukseen. Työ vastaa koulutusohjelman asettamia tavoitteita ja eettisiä periaatteita. Työ on suoritettu suunnitelman mukaisesti sisällöllisesti ja opinnäytetyö on suoritettu aikataulussa.

Opinnäytetyö onnistui vastamaan hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin eli selvittämään restonomituttinnon nykyisen opintomatkojen tilanteen sekä selvittämään opintomatkojen järjestämisen merkityksen. Työssä onnistuttiin myös löytämään tärkeitä tuloksia aiheesta ja vastamaan kattavasti tutkimusongelmiin. Kirjoittaja koki tärkeäksi pitää mielessä tämän kartoituksen aidon potentiaalisen vaikutuksen pedagogiseen suhtautumiseen opintomatkoista ja tulevaan päätöksentekoon niiden asemasta matkailu- ja ravitsemusalan koulutuksessa. Tärkeää oli myös asettaa tämän opinnäytetyön tavoitteeksi aidosti mahdollisuus vaikuttaa tuleviin koulutussisältöihin.

Käytettyihin lähteisiin suhtauduttiin kriittisesti ja pyrittiin käyttämään laadukkaita ajantasaisia lähteitä. Haasteita tähän loi aiheen tiedon vähäisyys, mutta työhön valikoitiin mahdollisimman osuvaa

ja laadukasta lähdetietoa. Työlle rakentui hyvä teoreettinen pohja ja kerätty tutkimusaineisto on merkittävää aihetta edistävää tietoa.

Kirjoitusprosessin aikana heräsi ideoita aiheesta ja rajatummissa asiakokonaisuuksista, joita opintomatkoista voisi tutkia ja millaista aitoa etua vastaavien tutkimusten suorittamisella voisi olla. Jatko-tutkimusta voisi suorittaa esimerkiksi pureutumalla nimenomaan oppilaitosten tutkinto-ohjelmien sisältöön, niiden kehittämiseen, opintomatkojen taloudellisen kannattavuuden tutkimiseen tai tutkia eroja eri koulutusalojen opintomatkojen järjestämisessä. Opintomatkoista ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden ammatillisesta osaamisesta on varmasti potentiaalia jatkossakin eri aiheissa opinnäytetyön aiheiksi.

Opinnäytetyössä esille tuodut havainnot ja tulokset ovat hyvin hyödynnettävissä eri opintomatkoja järjestävissä oppilaitoksissa. Työn tulosten perusteella oppilaitoksilla on mahdollisuus tarkastella omaa tilannettaan opintomatkojen nykytilanteesta ja kehittää tarpeen mukaan tulevia opetussuunnitelmiaan sekä löytää uudenlaisia kehityskohteita omiin käytänteisiinsä, jotta opintomatkat tukisivat entistä paremmin opiskelijan ammatillisen kasvun kehittymistä.

LÄHDELUETTELO

Alaniska, Hanna, Hurskainen, Jonna, Kähkönen, Tanja, Maikkola, Merja, Pihlaja, Jenni & Tauriainen Tiia-Maria julkaisuaika tuntematon. Pedagogisia malleja. Verkkojulkaisu. <https://www.oamk.fi/c5/files/2515/7173/0994/pedagogisiamalleja.pdf>. Viitattu 18.4.2022.

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>. Viitattu 5.4.2022.

Ammattikorkeakouluun 2019. Opiskelu. Verkkojulkaisu. <https://www.ammattikorkeakouluun.fi/opiskelu/>. Viitattu 24.4.2022.

Auvinen, Pekka, Hirvonen, Katja, Dal Maso, Riitta, Kallberg, Kari & Putkuri, Päivi 2014. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pdf-tiedosto. <https://core.ac.uk/download/pdf/84795245.pdf>. Viitattu 20.4.2022.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Pdf-tiedosto. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Viitattu 12.2.2022.

Heikkinen, Hannu, Jokinen Hannu, Markkanen Ilona & Tynjälä Päivi 2012. Integratiivisen pedagogiikan malli. Kuva. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Viitattu 5.4.2022.

Hirsjärvi, Sirkka, Hurme, Helena 2015. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 1.painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Helsinki: Tammi.

Hokka, Johanna 2020. Tampereen yliopisto. Verkkovälitteisyys tutkimushaastatteluissa. Verkkojulkaisu. <https://projects.tuni.fi/akateemiset-affektit/blogiteksti/verkkovälitteisyys-tutkimushaastatteluissa/>. Viitattu 25.11.2021.

Hyvärinen, Matti, Suoninen, Eero & Vuori, Jaana 2021. Haastattelut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. E-kirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokanto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>. Viitattu 25.11.2021.

Kananen Jorma 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. Viitattu 14.2.2022

Koski, Jouni 2021. Laurea Journal. Korkeakoulujen opetus uudistuu yhä enemmän yhteistyössä. Verkkojulkaisu. <https://journal.laurea.fi/korkeakoulujen-opetus-uudistuu-yha-enemman-yhteistyossa/#a60e590d>. Viitattu 18.4.2022.

Koskinen, Pekka 2013. Vertaisopetus antaa oppimisen ja opettamisen elämyksiä. Teoksessa Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Leamson, Robert 2002. Learning (Your First Job). Verkkojulkaisu. <https://www1.udel.edu/CIS/106/iaydin/07F/misc/firstJob.pdf>. Viitattu: 23.4.2022.

Linden, Jari 2022. Koulutuspäällikkö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Haastattelu 21.4.2022.

MaRa Ry 2020. Toimiala. Verkkojulkaisu. <https://www.mara.fi/toimiala.html>. Viitattu 17.5.2022

Onki Ontology Service julkaisuaika tuntematon. Ontologiat ja sanastot. Opintomatka. Verkkojulkaisu. <https://onki.fi/fi/browser/search?q=opintomatka&lang=fi&os=>. Viitattu 25.11.2021.

Opetushallitus julkaisuaika tuntematon. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Verkkojulkaisu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattikorkeakoulut-ja-yliopistot>. Viitattu 24.4.2022.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisuaika tuntematon. Verkkojulkaisu. <https://okm.fi/korkeakoulu-tus>. Viitattu 24.4.2022.
- Rauste-von Wright, Maijaliisa & Von Wright, Johan 1998. 1.-5. painos. Oppiminen ja koulutus. Juva: WSOY.
- Rytkönen, Ronja 2022a. Kokemuksellisen oppimisen kehän tiivistetyt vaiheet. Kuva. 22.2.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Rytkönen, Ronja 2022b. Opintomatkoista saatava lisäarvo. Kuva. 24.4.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Rytkönen, Ronja 2022c. Kohdistuiko opintomatka kotimaahan vai ulkomaille. Kuva. 24.4.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Rytkönen, Ronja 2022d. Opintomatkan sisällön jakauma ja kohde. Kuva. 24.4.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Rytkönen, Ronja 2022e. Opintomatkan kulurakenne. Kuva. 24.4.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Rytkönen, Ronja 2022f. Oppilaitoksen kustannukset opintomatkan kustannuksista. Kuva. 24.4.2022. Kuopio: Ronja Rytkösen kokoelmat.
- Saari, Johanna 2015. Onnistunut opintomatka. Opinnäytetyö. Matkailun koulutusohjelma. Kajaanin ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201502242519>. Viitattu 25.11.2021.
- Sabater, Valeria 2022. Mallioppiminen: Albert Banduran mielenkiintoinen teoria. Verkkojulkaisu. <https://mielenihmeet.fi/mallioppiminen-albert-banduran-mielenkiintoinen-teoria/>. Viitattu 17.9.2022
- Savander-Ranne, Carina, Lindfors, Juha, Lankinen, Pasi & Lintula Leila (toim.) 2013. Kehittyvät Oppimisympäristöt. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Unigrafia.
- Tieteen termipankki 2015. Mallioppiminen. Verkkojulkaisu. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:mallioppiminen>. Viitattu 17.4.2022
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tynjälä, Päivi 2000. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tynjälä Päivi 2016. Työelämälähtöisyys ja opetussuunnitelmat korkeakoulutuksessa. Verkkojulkaisu. https://tyylikoulutus.files.wordpress.com/2017/04./tynjala-tyoelamalaheisyys-ja-opetussuunnitelmat-korkeakoulutuksessa_2016-09-16.pdf. Viitattu 18.4.2022.
- Tynjälä, Päivi, Virtanen, Anne 2013. Vuorovaikutteinen opetus osana interaktiivista pedagogiikkaa. Teoksessa Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Toimittaneet. Eteläpelto, Anneli, Jääskelä, Päivikki, Klemola, Ulla, Lerkkanen, Marja-kristiina, Poikkeus, Anna-Maija & Rasku-Puttonen, Helena Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.4.2022
- Verhelä, Pauli 2014. Matkailun perusteet. 1. painos. Kuopio: SH Traveledu Oy.
- Verhelä, Pauli 2016. Suomen matkailuklusteri. Kuva. Kuopio: SH Traveledu Oy 2016.
- Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa, Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tampere: Tammi 2007.
- Vilka, Hanna 2015. Tutki ja Kehitä. 4. painos. Juva: Bookwell.

Vuori, Jaana 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. E-kirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. Viitattu 25.11.2021.

Vuorinen, Laura 2001. Opetusohjelmien suunnittelu ja oppimiskäsitykset. Verkojulkaisu.
<https://www.cs.helsinki.fi/u/erkio/klsem01/vuorinen.pdf>. Viitattu 20.4.2022.

Öystilä, Satu 2001. Ryhmäprosessin hyödyntäminen yliopisto-opetuksen haasteena. Tutkiminen on oppimista – ja oppiminen tutkimista. Toim. Esa Poikela ja Satu Öystilä. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

LIITE 1: OPINTOMATKA KYSELY

Kysely opintomatkojen merkityksestä opiskelijoiden ammatillisen kasvun kehittämisessä**Mitä ammattikorkeakoulua edustat tässä kyselyssä?**

- Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki
- Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Porvoo
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
- Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Karelia-ammattikorkeakoulu
- LAB-ammattikorkeakoulu
- Laurea-ammattikorkeakoulu
- Lapin ammattikorkeakoulu
- Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Savonia-ammattikorkeakoulu
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- Tampereen ammattikorkeakoulu
- Muu, mikä?

Oletko osallistunut restonomi opiskelijoiden opintomatkojen suunnitteluun tai osallistunut opintomatkoille?

- Olen osallistunut restonomi opiskelijoille järjestettävien opintomatkojen suunnitteluun (yhden tai useamman kerran)
- Olen osallistunut restonomi opiskelijoille järjestetyille opintomatkoille (yhden tai useamman kerran)
- En ole osallistunut restonomi opiskelijoille järjestettävien opintomatkojen suunnitteluun
- En ole osallistunut restonomi opiskelijoille järjestettäville opintomatkoille

Mikäli olet osallistunut opintomatkoille, minne opintomatkat kohdistuivat?

- Kotimaa
- Ulkomaa

Mikä oli opintomatkan pääkohde ja millaista ohjelmaa opintomatkat sisälsivät?**Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.**

- Messut
- Tapahtumat

- Kaupunkikohde,
mikä?
- Yritysvierailu
- Toiseen oppilaitokseen tutustuminen
- Muu, mikä?

**Kuinka monta opintomatkaa ammattikorkeakoulusi restonomi AMK tutkintoon kuulu? (Koko tutkin-
non aikana)**

--

Onko tämä sinusta sopiva määrä opintomatkoja restonomi AMK tutkintoon.

Arvioi opintomatkojen määrää asteikolla 1-3. (1= liian vähän, 2= sopiva määrä, 3= liian paljon)

	1	2	3
Opinto- matkojen määrä			

Miten opintomatkat kustannetaan?

- Täysin oppilaitoksen puolesta
- Osittain oppilaitos ja osittain opiskelijoiden omakustanne
- Täysin opiskelijoiden omakustanne
- Muu, mikä

**Mikäli oppilaitos kustantaa täysin tai osan opintomatkan kustannuksista, millaisia kustannuksia op-
pilaitoksen osuus sisältää?**

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Kuljetukset
- Ruokailu
- Pääsymaksu
- Ohjelmakulut
- Muu, mikä?

Valitse kaikki vaihtoehdot, jotka ovat sinusta arvokkaita opintomatalla tavoiteltavia hyötyjä

- Käytännön taitojen lisääminen
- Teoreettisen osaamisen lisääminen
- Verkostoituminen ja yhteyksien luominen elinkeinon kanssa
- Innostaa ja motivoida opiskelijoita
- Tarjota elämyksiä ja kokemuksia
- Kohdealueen toimintaan tutustuminen
- Kehittää uusia näkökulmia ja toimintamalleja
- Yrittäjyyteen tutustuminen ja yrittäjyyteen liittyvän osaamisen lisääminen mm. kannattavuus
- Sesonki ja kausivaihtelun vaikutusten ymmärtäminen
- Vallitsevien alan megatrendien ymmärtäminen
- Kielitaiton kehittäminen
- Muu, mikä?

Arvioi omaan kokemukseesi perustuen restonomi opiskelijoiden opintomatkojen vaikutusta seuraaviin tekijöihin:**Arvioi millainen merkitys asteikolla 1-3. (1= vähäinen, 2= kohtalainen, 3= vahva)**

	1	2	3
Ammatillisen kasvun kehittyminen			
Asiantuntijuuden kehittyminen			
Sitoutuminen tutkinnon suorittamiseen			
Opiskelumotivation lisääminen			
Ymmärrys alan monipuolisista työtehtävistä			

Työllistyminen			
Jatkokouluttautuminen			
Tukevatko järjestetyt opintomatkat oppilaiden ammatillista kasvua halutulla tavalla?			

Mikäli aiheesta jäi mielestäsi jotain tärkeää käsittelemättä on tässä vaiheessa sana vapaa. Kerro oma sanallinen arviosi opintomatkojen tärkeydestä ja näetkö opintomatkat tärkeänä osana restonomi opintoja. Millaisia toiveita sinulla olisi restonomien opintomatkojen tulevaisuuden suhteen?

LIITE 2: ROVANIEMEN OPINTOMATKA PALAUTEKYSELY

1. Mikä oli mielestäsi mielenkiintoisin vierailukohde opintomatalla ja miksi?

2. Miten odotuksesi opintomatkan suhteen täyttyivät?

Arvioi asteikolla 1-3

(1= ei lähes lainkaan 2=hyvä 3=erinomainen)

	1	2	3
Vierailukohteet			
Lapin matkailu			
Oman ammatillisen osaamisen syntyminen	☐	☐	☐
Majoitus (Lapland Hotels Bear's Lodge)	☐	☐	☐
Kuljetukset (Kuopion Tila-Auto)	☐	☐	☐
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

3. Arvioi matkan kesto asteikolla 1-3

(1= liian lyhyt 2= sopivan mittainen 3= liian pitkä)

	1	2	3
Matkan kesto			
	☐	☐	☐

4. Kuinka onnistuneeksi arvioisit opintomatkan kokonaisuutena

(1=hyvin epäonnistunut 5=erinomainen)

	1	2	3	4	5
Onnistunut opintomatka					
	☐	☐	☐	☐	☐

5. Vapaa sana eli saa antaa ruusut ja risut. Mielellämme kuulisimme myös mahdollisia kehitysehdotuksia tulevia opintomatkoja varten

LIITE 3: SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU KOULUTUSPÄÄLLIKÖ HAASTATTELU

Haastattelurunko:

-Ovatko opintomatkat sinusta merkittävä osa Savonian restonomi opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä?

-Kuinka suunnitelmallista opintomatkojen järjestäminen on?

- suunnitellaanko opintomatkat kokonaisuutena koko tutkinnon opetussuunnitelmaan, vuositasolla, lukukausitasolla?

-Paljonko opintomatkoja todellisuudessa järjestetään?

-Montako opintomatkaa kuuluu nykyisellään Savonian restonomi tutkintoon?

-Onko tämä sinusta sopiva määrä opintomatkoja, tulisiko olla enemmän/vähemmän?

-Miten opintomatkojen budjetti määritetään?

-Onko budjetti määritetty koko tutkinnolle vai vuosi tasolla?

-Paljonko on Savonian budjetti esim. vuodessa restonomi opiskelijoiden opintomatkojen järjestämiseen?

-Tässä opinnäytetyössä käsitellään nimenomaan restonomitutkinnon opintomatkoja, mutta olisi mielenkiintoista kuulla millä perusteilla opintomatkat määritellään eri tutkinto-ohjelmille. Esimerkiksi restonomitutkintoon pyritään sisällyttämään vähintään yksi opintomatka lukuvuodessa, muotoilu- ja insinööri tutkinto-ohjelmassa järjestetään jollain tasolla opintomatkoja/vierailuita, mutta esimerkiksi liiketalouden tutkinto-ohjelmaan ei kuulu opintomatkoja. Miten päästetään ovatko opintomatkat arvokkaita opiskelijoiden oppimisen kannalta?

-Uskotko, että vastaavan tutkimuksen tulosten perusteella voitaisiin vaikuttaa tulevien opetussuunnitelmien sisältöön ja priorisoida opintomatkojen järjestämisen tarvetta?

Lisäkysymys

-Onko vielä jotain mitä emme tässä haastattelussa käsitelleet, mitä haluaisit tuoda esille?